

ÅRSRAPPORT 2004
FÖR GEMENSKAPSINITIATIVET
LEADER+ I SVERIGE

Sekretariatet till Övervakningskommittén för Leader+

ÅRSRAPPORT 2004
FÖR GEMENSKAPSINITIATIVET
LEADER+ I SVERIGE

Europeiska Unionen

Utvecklings- och garantifonden för jordbruket

Glesbygdsverket, ÖSTERSUND 2005-06-27

1 INLEDNING	2
2 FÖRÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGARNA SOM HAR BETYDELSE FÖR GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET	3
3 GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET	5
3.1 Insatsområde 1 LAG-grupper	5
3.2 Insatsområde 2 samarbete	5
3.3 Insatsområde 3 nätverk	5
4 ADMINISTRATION OCH UPPFÖLJNING AV PROGRAMMET	8
4.1 Övervakningskommitténs arbete	8
4.2 Förvaltningsmyndighetens arbete	10
4.3 Utbetalande myndighets arbete	12
4.4 LAG-gruppernas arbete	12
4.4.1 E-bygd i gränsland	15
4.4.2 Carpe Mare	18
4.4.3 Leader+ Gotland	21
4.4.4 Kärnan i Västra Götaland	24
4.4.5 Smålandsgruppen	27
4.4.6 Astrid Lindgrens hembygd	30
4.4.7 Leader+ Sjuhärad	34
4.4.8 Våg 21	38
4.4.9 Intryck Hälsingland	41
4.4.10 Kustlandet	45
4.4.11 Leader+ Nedre Dalälven	48
4.4.12 Leader+ Sommenbygd	52
4.5 Användning av tekniskt stöd och resultatet av detta	56
4.6 Sammanfattning av alla problem av betydelse som uppstått vid förvaltningen av stödformen och de eventuella åtgärder som vidtagits	56
4.7 Finansiell översikt	56
4.8 Inbetalningar från kommissionen	57
5 INFORMATION OCH UTVÄRDERING	57
5.1 Publikationer och övriga informationsinsatser	57
5.2 Utvärdering	58
6 GRANSKNING/REVISION	58
6.1 Eventuella förändringar av kontrollsystem	58
6.2 Redogörelse av genomförda kontroller av svenska myndigheter samt från kommissionen	59
6.3 Redovisning av 5-procentskontrollerna	59
6.4 Insatser som gjorts för att säkerställa överensstämmelsen med gemenskapens politik	59
59	
7 BILAGOR	60

1 INLEDNING

Gemenskapsinitiativet Leader+ utgörs i Sverige av tolv självständiga LAG-grupper (Lokala aktionsgrupper), som är verksamma inom avgränsade geografiska områden från Hälsingland i norr till Blekinge i söder (se bilaga 1 för karta över LAG-grupperna). Glesbygdverket är förvaltningsmyndighet och Statens Jordbruksverk är beslutande och utbetalande myndighet. Leader+ är ett instrument för att förnya landsbygden och uppmuntra satsningar på oprövade innovativa metoder som ska visa hur det framtida livet på svensk landsbygd kan komma att se ut.

Kommissionens beslut om det svenska programmets godkännande fattades den 3 juli 2001. Den 4 juli samma år utsåg Glesbygdverket, mot bakgrund av en oberoende utvärdering som genomförts av ansökande gruppers lokala utvecklingsplaner, de grupper som utgör programmets LAG-grupper och som erhåller stöd från Leader+ (se bilaga 2 för LAG-gruppernas karaktäristika).

Leader+ finansieras av Europeiska jordbruksfondens utvecklingssektion (40,5 miljoner euro), svensk offentlig sektor (ca 59,7 miljoner euro) samt privat och ideell sektor (ca 46,9 miljoner euro). Totalt omfattar Leader+ i Sverige över 147 miljoner euro¹ (motsvarande ca 1,2 miljarder kronor) som kommer att satsas inom programmets geografiska områden. Under 2004 tillfördes programmet ytterligare 715 200 euro (lite mindre än 6 100 000 kr) i sk. indexeringsmedel i EU-medel för resterande programperiod 2004-2006. Indexeringsmedlen ska kompletteras med svensk medfinansiering.

Programmet är nu mer än halvvägs. Även om programperioden är till och med 2006 så förmodas många projekt vara igång även under 2007 och verksamheten som helhet in på år 2008. Många projektbeslut har fattats; 156 nya under 2004, varav flertalet inom insatsområde 1. totalt har det från programstarten fram till slutet av 2004 fattats beslut om över 700 projekt. Antalet avslutade projekt fram till samma tidpunkt är 155 stycken². Verksamheten inom insatsområde 2, innebarande interregionala och transnationella samarbetsprojekt, satte fart ordentligt under året. Exempel på detta finns att läsa för respektive Leader-område.

För övrigt kännetecknas 2004 till stor del av översyn av hela Leader-verksamheten, såväl på lokal som nationell nivå. Detta som en förlängning av dels halvtidsutvärderingen för hela programmet under föregående år dels också för att de flesta LAG-grupper gjort egna utvärderingar över sina egna lokala utvecklingsplaner och verksamhet. I takt med att programmet fortskrider, LAG-grupper har fått verka och att projekt har fått vara igång, och en del t.o.m. avslutats, ser vi mer och mer resultat i bygderna som Leader+ bidrar till. Allt från sektorernas inbördes samverkan och utveckling inom LAG till nytändning hos enskilda människor som får klart för sig att det går att åstadkomma positiva förändringar ofta med ganska små medel. Det som media dock gärna vill ha är hårda fakta som t.ex. på vilket sätt Leader+ bidrar till sysselsättning m.m. Leader+ bidrar till bevarad och ökad sysselsättning men det är bara en av alla saker som händer inom programmet, vilket synliggörs i avsnitten nedan från varje Leader-område. Leader+ är inget program för ökad sysselsättning utan ett program för landsbygdsutveckling där ökad sysselsättning är en av en mängd olika beståndsdelar.

¹ Programmets finansiella uppföljning sker i euro. Sveriges regering har fastställt kursen till 1 euro=8,50 kronor och det är utifrån denna kurs alla beräkningar sker.

² Uppgifter hämtade från projektredovisningssystemet STINS.

Uppdraget att sammanställa årsrapporten har förvaltningsmyndigheten, medan övervakningskommittén för Leader+ godkänner årsrapporten varefter den inlämnas till Europeiska kommissionen senast den 30 juni varje år.

2 FÖRÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGARNA SOM HAR BETYDELSE FÖR GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET

År 2004 bjöd på en del initiativ när det gäller landsbygdsfrågorna i allmänhet och dessa kan också komma att påverka utvecklingen av Leader i synnerhet.

En händelse av betydelse var den ordförandeskapskonferens under rubriken "Improving Living Conditions and Quality of Life in Rural Europe" som den irländska regeringen bjöd in till i månadsskiftet maj/juni. Konferensen hölls i Westport och var ett av de initiativ som den irländska regeringen tog för att lyfta landsbygdsfrågorna under sitt ordförandeskap i EU. Fokus för konferensen låg på att diskutera levnadsförhållanden och livskvalitet i de olika EU-ländernas landsbygdsområden. Särskilt då man nu inkluderade förhållanden i de nya medlemsländerna i Central- och Östeuropa markerades skillnaderna länderna emellan tydligt. Konferensen visade på att även om utmaningarna ligger på olika "nivåer" beroende på vilket medlemsland man tittar på så finns det också en hel del grundläggande strukturella faktorer som är gemensamma för landsbygder på olika håll i Europa. Glesbygdsverket medverkade vid konferensen med ett inledningsanförande vid den workshop som behandlade service i landsbygdsområden. I diskussionen kring dessa frågor hänvisades ofta till erfarenheter från initiativ inom Leader+, såväl från Sverige som från övriga medlemsstater.

Vid konferensen presenterade också EU-kommissionen sin bild av hur en framtida europeisk jordbrukspolitik bör se ut och hur denna skall förhålla sig till bl.a. sammanhållningspolitiken. Representanten för kommissionen beskrev en utvecklad och breddad jordbrukspolitik som fokuserade på såväl jordbrukets konkurrenskraft som förvaltningen av landskapet och på en mer breddad och allmän landsbygdsutveckling. Ett genomgående tema i kommissionens presentation var det starka stöd för Leadermetoden som sedan också kommit till uttryck på andra sätt bl.a. i kommissionens förslag till ny rådsförordning för stöd till landsbygds utveckling. Partnerskapet, enligt Leader, och underifrånperspektivet lyftes tydligt fram. Leaders s.k. mainstreaming såväl i jordbrukspolitikerna som sammanhållningspolitiken betonades. Däremot föreslog inte kommissionen att något nytt gemenskapsinitiativ, liknande Leader+, skall tillskapas under kommande programperiod. Arbetsättet och erfarenheterna från Leader skall istället tas till vara i olika delar av politiken.

Förslaget till ny rådsförordning blev ett av de viktigaste initiativen på landsbygdsområdet under 2004. I detta lades principen om ett kommande landsbygdsprogram med insatser inom tre "axlar" fast. Leadermetodens betydelse uppmärksammades också tydligt. De tre "axlarna" är enligt förslaget: 1. "Förbättra jordbrukets och skogsbrukets konkurrenskraft" (föreslås få minst 15 % av budgeten), 2. "Miljö och markskötsel" (minst 25 %) samt 3. "Förbättra livskvalitet och diversifiering", (minst 15 %). Minst 7 % av budgeten skall, enligt förslaget, användas enligt Leadermetoden. Enligt förslaget kan Leadermetoden implementeras i samtliga tre axlar.

Arbetet på nationell nivå med förslagen i rådsförordningen påbörjades under hösten 2004 bl.a. i arbetsgrupper i Jordbruksdepartementet där såväl Näringsdepartementet, Glesbygdsverket som

Jordbruksverket deltog aktivt med framtagande av material m.m. I oktober 2004 gav så regeringen Jordbruksverket i uppdrag att redovisa ett ”tekniskt inriktat underlag inför arbetet med ett nytt landsbygdsprogram för perioden 2007-2013”. I uppdraget poängteras Leadermetoden och Jordbruksverket har i arbetet med uppdraget t.ex. tillskapat en särskild arbetsgrupp, där bl.a. företrädare för LAG-grupper och förvaltningsmyndigheten ingår. Uppdraget skall, till sin huvuddel, redovisas senast den 29 april 2005.

En annan viktig händelse för landsbygdsfrågorna under år 2004 var den parlamentariska landsbygdsutredningen som fick sina direktiv i juni, och startade sitt arbete under hösten. Enligt direktiven (2004:87) är kommitténs uppdrag att ”att utarbeta en långsiktig strategi för den nationella politiken för landsbygdsutveckling. Denna strategi skall utgå från målet om en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden inbegripet de areella näringarnas roll och utvecklingsförutsättningar.” Kommittén skall vidare ”lämna förslag till en långsiktig strategi för den nationella politiken för landsbygdsutveckling. Strategin skall utgå från det långsiktiga målet om en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden och inbegripa frågor om de areella näringarnas roll och utvecklingsförutsättningar. Kommittén skall också överväga roll- och ansvarsfördelning lokalt, regionalt, nationellt och i ett internationellt perspektiv i frågor som rör denna strategi.”

I riktlinjerna för landsbygdsutredningens arbete säger regeringen att ”Kommittén skall i sitt arbete prioritera övergripande och strategiska frågeställningar. Det ingår inte i kommitténs uppdrag att lämna förslag till detaljerade åtgärdsprogram eller ekonomiska ramar för olika insatser inom ramen för landsbygdspolitiken. Inom ramen för sitt uppdrag skall kommittén lämna förslag till övergripande strategisk inriktning för nästa miljö- och landsbygdsprogram avseende perioden 2007-2013.” Kommittén skall redovisa sina förslag gällande riktlinjer för miljö- och landsbygdsprogrammet senast den 30 april 2005 och vad gäller det övriga uppdraget har man tid på sig fram till den 30 november 2006. Kommittén samråder med flera myndigheter och organisationer och bl.a. förvaltningsmyndigheten ingår i den expertgrupp som är knuten till utredningen.

Ett av de underlag som regeringen särskilt pekat ut som viktigt för landsbygdsutredningens arbete är rapporten om ”Landsbygdsdimensionen i det regionala utvecklingsarbetet”. Denna delrapport från Glesbygdverket, vilken lämnades till regeringen i september 2004, var ett resultat av det regeringsuppdraget vilket fick om att redovisa hur landsbygdsdimensionen tas till vara i det regionala utvecklingsarbetet. Efter att ha frågat samtliga Sveriges län i en enkätundersökning kunde verket konstatera att ”Det är en splittrad bild som framträder vid en genomgång av de redovisningar som varje län lämnat. Landsbygdsdimensionen är inte speciellt synliggjord i de regionala tillväxtprogrammen, men finns däremot med i andra program, till exempel strukturfondsprogram.” Vidare fann man att ”Det är stora skillnader mellan länen vad gäller status på landsbygdsfrågorna och på vilka sätt de arbetar med dessa.” Denna delrapport som i huvudsak endast redovisade den bild länen givit i enkätundersökningen pekade dock på behovet av en fortsatt analys man sedan kommer att göra, efter samråd med Jordbruksverket, i uppdragets slutrapport och som kommer att presenteras i februari 2005.

Redan i delrapporten klargjorde dock Glesbygdverket att den splittrade bilden över hur landsbygden hanterades i den regionala utvecklingspolitiken krävde att man fördjupade analysen på ett antal delområden. Dessa var 1) behovet av samordning på nationell och regional nivå (frågor om landsbygdsdefinition, en politik för landsbygden, landsbygdsprogram och partnerskap m.m.) 2) Företagande och service på landsbygden, 3) Finansiering av företag och boende, 4) Arbetsmarknadsregionernas och regionförstoringens betydelse för landsbygden samt 5) Samhällsplanering. Behovet av kunskaps- och metodstöd lyftes redan i uppdraget av regeringen, men också de flesta län redovisade vikten av detta varför denna fråga blev en viktig del av det fortsatta projektet. När det gällde diskussionen kring partnerskap lyftes

trepartnerskapet enligt Leadermetoden fram och man sa också i delrapporten att man i arbetet med regional utveckling borde ”använda Leader som källa för utveckling av metoder till att förstärka arbetet med landsbygdsfrågor”.

Ett beslut som kommer att ha påverkan för implementeringen av Leadermetoden i Sverige fattades av regeringen alldeles i slutet av året, den 22 december. Regeringen gav då direktiv om att en särskild utredare skulle tillkallas för att ta fram förslag till organisation för genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik i Sverige under kommande programperiod. Av direktiven framgår att utredaren ” skall föreslå en organisation för förvaltning och genomförande av berörda program. En viktig del i uppdraget är att partnerskapens roll och funktion skall kartläggas och analyseras. Det gäller såväl medverkan i utarbetande av program som beredning av projektansökningar.” Med tanke på att det tidigare uttalats att Leadermetoden skall ”mainstreamas” i sammanhållningspolitikens olika delar blir även denna utredning av stort intresse för arbetet med Leader+ och för planeringen av hur metoden kan användas i framtiden. Detta inte minst med tanke på att utredaren som en av sina huvuduppgifter, just har att föreslå hur partnerskapsarbetet kan utvecklas i mer funktionella former. Erfarenheterna från Leaders trepartnerskap torde vara särskilt viktiga att ha i en åtanke när förslagen i dessa delar formuleras. Förvaltningsmyndigheten och Svenska nätverket för Leader+ har därför tagit kontakt med och bidragit med underlag till den utredare, Lars Högdahl, som sedermera utsågs till att genomföra uppdraget.

3 GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET

3.1 INSATSOMRÅDE 1 LAG-GRUPPER

Aktiviteter inom insatsområde 1 bedrivs av LAG-grupperna i Leader-områdena. Redogörelse för varje Leader-områdes aktiviteter finns i avsnitt 4.4.1-4.4.12 nedan.

3.2 INSATSOMRÅDE 2 SAMARBETE

Stora insatser har under året gjorts inom insatsområde 2. Flera projekt har kommit igång och ännu flera är på gång att sättas igång. Det europeiska nätverket startade, kraftigt försenat, i början av året. Denna del inom Leader-programmet ska bidra till att skapa förutsättningar för att binda ihop de olika medlemsländernas landsbygdsområden ännu mer.

För redogörelse av LAG-gruppernas aktiviteter se avsnittena ”Aktiviteter inom insatsområde 2” för respektive Leader-område nedan.

3.3 INSATSOMRÅDE 3 NÄTVERK

2004 blev ett år då Nätverket genomförde ett antal aktiviteter med ett stort gensvar från LAG. Ledarskapsutbildning för verksamhetsledarna, ungdomsevenet i Hultsfred, nätverksträffen med temat Innovation och det gemensamma framtagandet av ett informationsmaterial om Leader är några av huvudpunkterna. Nätverket fick också två nya medlemmar i och med att Mål 1 Södra Skogslänen godkände två Leaderliknande projekt, Mittland och Höga Kusten.

3.3.1.1 Aktiviteter

- Ledarskapsutbildning för verksamhetsledare genomfördes i två etapper om två dagar vardera. Nio av verksamhetsledarna hade möjlighet att delta och det gav ett mycket positivt gensvar hos alla.
- Nätverket har arbetat med att ta fram en kommunikationsplan för att identifiera de viktiga målgrupperna och aktiviteterna för att nå dem. Informationsarbetet skall anpassas till de pågående processerna i olika utredningar och arbetet med

Kommissionens förslag till nytt LBU-program. Årets Leader skall också användas så samordnat och genomarbetat som möjligt för att få största möjliga mediala genomslag.

- Informationsansvariga från flera Leadergrupper bildade en informatörsgrupp, som resultat av en idé under Plusforum i Hälsingland i mars. Den skall samverka med nätverkskansliet för att förverkliga planer från Tankesmedjan. Dessutom skall gruppen samarbeta för att samla in marknadsföringsmaterial från Leadergrupperna som kan användas av andra.
- Ett ungdomsnätverk bildades under året. Planerna är att driva nätverket som ett interregionalt projekt. Aktiviteterna under året blev deltagande i en Leaderkonferens i Skottland, marknadsförande av Leader på Hultsfredsfestivalen och genomförande av ett ungdomsevent i Hultsfred. Huvudsyftet är dock att nätverket skall stödja pågående ungdomsprojekt i de olika Leaderområdena och stimulera ungdomar till att starta nya projekt.
- Tre av seminarierna på Landsbygdsriksdagen arrangerades av Leader-representanter
- Medverkan vid Landsbygdsforum i Östersund. Leadermetoden diskuterades ur många olika synvinklar och nämndes som exempel på många olika sätt under seminariedagarna.
- En spansk studiegrupp från Andalusien ville studera jämställdheten i Sverige med exempel från Lederverksamheten. Nätverket redovisade exempel från jämställdheten i olika Leaderprojekt.
- Nätverksträff om innovationer genomfördes i november med ett 60-tal deltagare.
- Medverkan i LBU-konferens för handläggare från länsstyrelserna på Sånge Säby i början av nov. Nätverket bjöds in av Jordbruksverket som medverkande för att informera om Leader.
- Analysarbetet har stått något tillbaka under året. Dialoger har hållits med bl.a. Sköndalsinstitutet, Lunds universitet m.m. I början av 2005 planeras en hearing för intresserade forskare att hållas för att ta fram relevanta frågeställningar för analysarbetet.

3.3.1.2 Webb och databas

Databasen är i funktion sedan 2003. Personal från Nätverkskansliet åkte runt till samtliga Leader-områden under 2003-2004 för att lära ut användningen av systemet.

Resultatet av den projektdatabasinventering, som genomfördes i december 2004, visar på att det hittills generellt ser mycket olika ut vilken ambitionsnivå Leadergrupperna har att uppdatera projektdatabasen.

513 projekt totalt är inlagda i projektdatabasen. Denna siffra kan jämföras med Jordbruksverkets senaste statistik på 689 beslutade projekt (t.o.m. sista okt 2004). Ser man denna statistik ur ett tidsperspektiv så fördelar sig projekten med 435 projekt inlagda mellan tiden 2001-2003 varav Jordbruksverket beslutat om 548. Under 2004 finns däremot 76 inlagda projekt varav Jordbruksverket beslutat om 141. De olika Leadergrupperna har därmed lagt in mellan 29-100 procent av de beslutade projekten i projektdatabasen. Hälften av grupperna har lagt in över 80 procent av sina beslutade projekt.

Fyra Leadergrupper har valt att varken publicera/aktivera projektet eller den detaljerade projektinformationen, vilket gör att delvis inlagda projektuppgifter inte kan ses i projektdatabasen.

Detaljerad projektinformation finns inlagd hos sex av Leadergrupperna och delvis hos tre av grupperna. Övriga grupper saknar helt inlagd detaljerad projektinformation.

Pufftexter på i princip alla projekt (svenska) finns endast hos tre av grupperna vilket inte är bra med tanke på webbsidans slumpgenerator. Det finns i princip inte någonting skrivet på de engelska sidorna. Detta gäller såväl pufftexter som detaljerad projektinformation. Det första som borde åtgärdas är de pufftexter som fattas. Några grupper har också valt att inte publicera/aktivera detaljerad projektinformation. Eftersom detta påverkar webbsidan bör detta förbättras.

3.3.1.3 Styrgruppen och Arbetsutskottet

Styrgruppen har haft möte vid tre tillfällen under året. Ny ordförande för styrgruppen valdes under hösten. Från januari 2005 kommer Eva Nypelius från Gotland vara ordförande. Deltagandet bland de ingående organisationerna har sedan tidigare varit något haltande men har ökat under året. Föreningen Kooperativ Utveckling (FKU) och Folkrörelserådet är nu med varje gång och Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) har varit med vid något tillfälle. Annars är det Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och ett antal av Leadergrupperna som är flitigast i att medverka. Det är också klart med ny representant från Ungdomsstyrelsen.

Arbetsutskottet har telefonsammanträde en gång i månaden. Ny ledamot istället för Karin Palmér (Smålandsgruppen) är Gunilla Blomgren (Sjuhärad).

3.3.1.4 Extern information

Information på regional nivå

- Regional träff i Västra Götaland genomfördes tidigt under 2004. Vid träffen i Västra Götaland medverkade också representanter för alla tre LAG i området.
- Leaderinformation till beredningssekretariaten för Mål 1 Södra skogslänen
- Information till blivande Leaderliknande grupper i Södra skogslänen
- Länsstyrelsen i Värmland och referensgruppen för landsbygdsfrågor

Information på nationell nivå

- I början av 2004 arrangerades en informationsträff på Näringsdepartementet med ett 20-tal deltagare från flera olika departement. En liknande informationsträff hölls i mars 2004 på Jordbruksdepartementet.
- Ett digitalt nyhetsbrev har publicerats varje vecka. Sändlistan omfattar ca 120 namn. Brevet skickas till alla Leaderkontor, alla förtroendevalda Leaderledamöter, styrgruppens ledamöter.
- Nomineringen av 2003 års Årets Leader startade i november 2003 och offentliggörandet blev i samband med Marsfesten i Hälsingland. Utnämningen Årets Leader+ 2003 fick Smålandsgruppens projekt "Wision Ramkvilla".
- Medverkan vid LBU-träffen för länsstyrelsehandläggare arrangerad av Jordbruksverket under hösten
- Träff med Karl-Erik Nilsson och Benny Jansson för den parlamentariska landsbygdsutredningen.
- Två PowerPoint presentationer har producerats för extern användning. En handlar om Vad Leader är och en handlar om vilka processer som är på gång inom kommittéer och utredningar.

3.3.1.5 Internationellt

Det transnationella samarbetet pågår för fullt. Flera av Leadergrupperna har etablerade samarbetsprojekt; Carpe Mare, Smålandsgruppen, Nedre Dalälven, Intryck Hälsingland, Våg 21, Blekinge, Sjuhärad, Astrid Lindgren och Sommenbygd.

Nätverket hjälper till med kontakter, senast i samband med ett Skottlandsbesök i februari.

Inbjudan till en spansk konferens har vi tackat nej till eftersom inga Leadergrupper var intresserade. Nätverket skickade en representant till en konferens i Portugal. Susanne Johansson från Smålandsgruppen fick representera både sig själv och Svenska nätverket för Leader+.

- Ett flertal möten har hållits i Bryssel med Contact Point – namnet på den europeiska nätverksfunktionen. Verksamhetsledaren för det svenska nätverket är också med i den strategiska gruppen för Contact Point. En stor del av utvecklingen av databaser och andra ICT-verktyg till Contact Point genomförs av en svensk konsultgrupp där under ledning av svenska nätverkets personal.
- Contact Point anordnade ett event i Bryssel för att stimulera till fler samarbetsprojekt men också för att ge ett startskott till Observatoriet och Contact Points verksamhet. Ca 350 personer deltog i eventet.

3.3.1.6 Nätverkssamarbetet

Flyter bra, t.ex. insamling av broschyrer och pressklipp från grupperna för sammanställning, ledarutbildning och deltagande/medverkan vid PlusForum. Även deltagande vid Leaderdag i Lessebo arrangerad av bl.a. Smålandsgruppen och E-bygd i gränsland (Leader+ Blekinge).

4 ADMINISTRATION OCH UPPFÖLJNING AV PROGRAMMET

4.1 ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉNS ARBETE

I syfte att övervaka programmet har Sveriges regering inrättat en övervakningskommitté i enlighet med artikel 35 i Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. Övervakningskommitténs ledamöter och ersättare utses av regeringen i enlighet med rådets förordning och kapitel 11.2 i det Nationella programmet för Leader+. Ordförande för kommittén är Katarina Sjölander, Näringsdepartementet. Glesbygdverket svarar för sekretariatsfunktionen till övervakningskommittén.

SAMMANSÄTTNING AV ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉN UNDER 2004

Ordinarie ledamöter	Organisation	Ersättare	Organisation
Katarina Sjölander (ordf)	Näringsdepartementet	Agneta Spetz	Näringsdepartementet
Thomas Bengtsson	Jordbruksdepartementet	Mathilda Åberg	Jordbruksdepartementet
Karl-Erik Nilsson	Kommunförbundet	Solveig Ekh	Kommunförbundet
Ebbe Adolfsson	Naturvårdsverket	Katrin Ottosson	Naturvårdsverket
Kerstin Aggefors	NUTEK	Ove Bengtsson	NUTEK
Ann-Marie Nordström	Skärgårdarnas Riksförbund	Kjell Björkqvist	Skärgårdarnas Riksförbund
Ingrid Mars	Lantbrukarnas riksförbund (LRF)	Anders Johannesson	Lantbrukarnas riksförbund (LRF)
Elisabeth Rooth Eriksson	Hushållningssällskapet	Magdalena Petersson	Hushållningssällskapet
Cecilia Waldenström	Sveriges Lantbruksuniversitet	Ulf Brangenfeldt	Sveriges Lantbruksuniversitet
Thomas Fredén	Landsorganisationen (LO)	Lise-Lotte Ekelund	Landsorganisationen (LO)
Johan Boström	Folkrörelserådet	Ingmarie Wrangefors	Folkrörelserådet
Per-Olof Remmare	Riksantikvarieämbetet	Marja-Leena Pilvesmaa	Riksantikvarieämbetet
Ulf Fahlstad	Företagarnas Riksorganisation	Christina Conrad	Företagarnas Riksorganisation
Silva Wistrand	Landstingsförbundet	Lars-Axel Nordell	Landstingsförbundet
Ewa Engdahl	LAG Smålandsgruppen	Carin Alfredsson	LAG Kärnan i VG
Stig Hansson	LAG Gotland	Karina Veinhede	LAG Våg 21

Företrädare för Europeiska kommissionen deltar som rådgivare under mötena. Kommissionens representant har under 2004 varit Johan Magnusson. Suppleant Tanja Viljanen. Förvaltningsmyndighet (Glesbygdsverket) och utbetalande myndighet (Jordbruksverket) är adjungerade. Förvaltningsmyndigheten är även föredragande. Representant från Svenska nätverket för Leader+ är adjungerad. Andra organisationer eller speciellt inbjudna personer får närvara vid möten efter överenskommelse med ordföranden. Vid 2004 års möten har Maria Elinder, Kommun- och Landstingsförbunden samt ledamot i Nätverkets arbetsutskott, adjungerats till mötena.

Under år 2004 har övervakningskommittén sammanträtt två gånger, där båda mötena förlades till Leader-områden. Det första mötet för året hölls på Båsenberga Konferens, i Våg 21:s område, den 28 maj. Dagen innan själva mötet fick ledamöterna en presentation av Våg 21:s verksamhet genom studiebesök till ett par av de pågående projekten.

Huvudfrågan för sammanträdet var redogörelse för och beslut om Årsrapport 2003 samt redogörelse av arbetsgruppen som ansvarat för översynen av förslag till ändringar i programmet baserat på halvtidsutvärderingen. Mötet följde arbetsgruppens förslag till beslut om att inte göra några programändringar föranledda av förslag från halvtidsutvärderarna. De föreslagna ändringarna till förbättringar kan göras inom redan befintliga ramar av programmet.

På sammanträdet informerade förvaltningsmyndigheten om den aktuella finansiella ställningen i programmet och på LAG-gruppsnivå samt att programmet skulle komma att tilldelas ökade EU-medel (715 200 euro) i form av s.k. indexeringsmedel för åren 2004-2006. Formerna för fördelning och beslut om detta var ännu ej kända på mötet varför en arbetsgrupp (bestående av ÖK:s ordförande, Jordbruksverket och Glesbygdsverket) tillsattes för att utarbeta förslag till hur indexeringsmedlen skulle hanteras.

En skriftlig procedur, avseende indexeringsmedlen, genomfördes under september månad eftersom kommissionen meddelat förvaltningsmyndigheten att beslut om fördelning måste ske snarast efter sommaren. Övervakningskommittén tog beslut om att fördela indexeringsmedlen (715 200 euro= ca 6 079 200 kr³) på insatsområdesnivå (1-4) enligt den procentuella fördelning som användes vid beslut om det svenska programmet för Leader+ år 2001 innebärande:

Insatsområde 1 (LAG-grupper)	88 procent (629 376 euro= ca 5 349 696 kr)
Insatsområde 2 (samarbete)	7 procent (50 064 euro= ca 425 544 kr)
Insatsområde 3 (Nätverk)	2 procent (14 304 euro= ca 121 584 kr)
Insatsområde 4 (genomförande)	3 procent (21 456 euro= ca 182 376 kr)

Medlen fördelas på budgetåren 2004 t.o.m. 2006. Beslutet tog ej ställning till fördelning på LAG-gruppsnivå i detta skede.

Det andra mötet hölls på Eriksbergs säteri, i Trenså, i E-bygd i gränslands område den 23 november. Ärenden på dagordningen var bl.a. budgetarbetsgruppens redogörelse över det ekonomiska läget och förslag till fördelning av medel avseende omfördelning mellan LAG-grupper och indexeringsmedel. Mötet beslutade att ge budgetarbetsgruppen i uppdrag att:

- på LAG-gruppsnivå göra en avstämning per den 31 december 2004 på beslutade respektive rekviderade medel i relation till n+2-kravet
- ha en särskild dialog med de LAG-grupper som riskerar att ej uppfylla n+2 och klart ange att de i samband med inhämtning av uppgifter till årsrapporten under våren 2005 skall presentera en plan för att uppfylla n+2-regeln vid äventyr att medel annars kan komma att föras bort från LAG-gruppens budget samt
- även lämna förslag till kriterier till fördelning ur en eventuell pott.

Det beslutades även att:

- fördela indexeringsmedlen enligt programmets fördelningsnyckel till de LAG-grupper som 2004-12-31 konstateras uppfylla n+2-regeln (beräknat på rekviderade medel).

Bland andra ärenden på mötet bör uppmärksammas att kommittén fick information om den precis tillsatta parlamentariska landsbygdsutredningen. Det togs beslut om ändringar i programkomplementet i enlighet med beslutsförslag från de aktuella LAG-grupperna Carpe Mare, Leader+ Gotland och Leader+ Sommenbygd. Beslut togs även om att förvaltningsmyndigheten, i samråd med en referensgrupp bestående av Katarina Sjölander, Stig Hansson, Ewa Engdahl, Per-Olof Remmare, Hans-Olof Stålgren, Cecilia Waldenström och Kjell Björkqvist, ges i uppdrag att ta fram en uppdatering av halvtidsutvärderingen. Förvaltningsmyndigheten är sammankallande. Uppdateringen ska vara kommissionen tillhanda senast sista december 2005.

4.2 FÖRVALTNINGSMYNDIGHETENS ARBETE

- Seminarier/informationsträffar om Leader+

Seminarium om vad Leader+ är och om erfarenheterna så här långt har hållits tillsammans med Svenska nätverket för Leader+ på Näringsdepartementet, Jordbruksdepartementet och för beredningssekretariaten för mål 1 södra. Seminarierna var uppskattade och samlade många deltagare.

³ Vid kursen 1 euro=8,50 sek

På Landsbygdsforum i Östersund den 13-14 oktober, där Glesbygdsverket var en av arrangörerna, hade Leader+ ett betydande utrymme i programmet. En särskild arbetsgrupp bestående av bl.a. representanter för förvaltningsmyndigheten och Nätverket för Leader+, framarbetade särskilda seminarier där arbetssättet inom Leader+ lyftes fram som exempel på en långsiktig utveckling på landsbygden.

Glesbygdsverkets generaldirektör blev inbjuden till Näringsutskottet för att informera om vad Leader är och vad programmet lett till. LAG Kustlandets ordförande Bengt Almqvist och verksamhetsledare Kalle Hedin, Leader+ Nedre Dalälven, inbjöds också att medverka med sina respektive erfarenheter.

Övrig information har bl.a. bestått i medverkan vid seminarier i Lettland och Litauen i deras uppbyggnad av Leader där Glesbygdsverket bidragit med erfarenheter av hur vi byggt upp och genomför programmet. Informationen har varit dels till ministerierna som ansvarar för genomförandet av programmen, dels direkt till lokala organisationer.

- Studiebesök

Glesbygdsverket har under året gjort besök i Leader-områdena: Kustlandet, Gotland, Astrid Lindgrens hembygd, Smålandsgruppen och E-bygd i gränsland för att följa upp verksamheten genom att träffa representanter från LAG-grupperna, kanslierna och möten med projekt. Resterande Leader-områden kommer på liknande sätt att besökas under 2005.

- LAG-ordförandeträffar

Glesbygdsverket medverkade vid tre LAG-ordförandeträffar 2004 i Stockholm, Hultsfred och i Östersund. Vid den sistnämnda var det Glesbygdsverkets generaldirektör som bjöd ordförandena till Glesbygdsverket. Frågor på mötena har framförallt rört budgetläget och frågor kring avslutsprocessen (av programmet) samt framtidsfrågor om vad som händer efter Leader+.

- Övriga möten

Under infodagarna i Jönköping i september höll förvaltningsmyndigheten i diverse aktuell information till Leader-kanslierna bl.a. om översyn av indikatorerna och förberedelser för avslutningen av Leader-programmet. Förvaltningsmyndigheten tillsammans med utbetalande myndighet har tagit fram ett dokument till LAG-grupperna om saker att tänka på för att planera avslutet. Riktlinjer eller motsvarande för avslutet väntas komma från kommissionen närmare programslutet. Förvaltningsmyndigheten deltog dessutom på ett av NUTEK anordnat avslutningsseminarium, där erfarenheter från föregående programperiods avslut lyftes fram, som en förberedelse inför innevarande period.

Förvaltningsmyndigheten har deltagit i Styrkommitténs två möten som kommissionen kallar till. Mötena samlar förvaltningsmyndigheter för alla medlemsstater.

Två avstämningsmöten har hållits med Svenska nätverket för Leader+. En löpande dialog i olika ärenden pågår hela tiden.

Ett s.k. storerfarenhetsmöte, anordnat av NUTEK, har myndigheten också deltagit i tillsammans med förvaltningsmyndigheterna för alla de andra mål- och gemenskapsinitiativen i Sverige för att diskutera gemensamma frågor.

Förvaltningsmyndigheten har under året medverkat i den av NUTEK tillsatta arbetsgruppen för att arbeta vidare med de horisontella målen inom samtliga strukturfondsprogram för innevarande programperiod och som en förberedelse inför nästa.

Det årliga mötet med kommissionen (enligt artikel 34 R1260/99) mellan Sverige och kommissionen hölls inte under 2004.

Övriga frågor, av mer teknisk och juridisk karaktär, som behandlats av förvaltningsmyndigheten under året är bl.a. frågor om Leader-liknande verksamhet, jävsfrågor, upphandling (LOU-lagen om offentlig upphandling), några stadgeändringar, frågor om stödberättigande i projekt, sekretess i LAG m.m.

4.3 UTBETALANDE MYNDIGHETS ARBETE

Jordbruksverket är beslutande- samt utbetalande myndighet för Leader+.

Under året har verket noterat en något ökande volym av rekvisitioner från LAG-grupper jämfört med föregående år. Verket har utbetalat rekvirerade medel i tillfredsställande takt. Utan att tillgodoräkna oss en mindre del av det förskott om 7 procent som utbetalades från kommissionen vid programmets inledning hade Sverige dock inte uppnått en volym motsvarande N+2.

Inkommande volym av beslutsförslag har varit god och beslutade medel under året motsvarar ungefär budgeterade medel för ett år. Cirka 63 procent av Sveriges budget är beslutad.

Jordbruksverket har en tät kommunikation med LAG-grupperna i samband med handläggning av ärenden. Även i det löpande arbetet är verket LAG-grupperna behjälpliga i bl.a. frågor kring regeltolkning, utveckling av administrativa system samt utbildning av ny personal.

Den fristående Granskningsenheten vid Jordbruksverket ansvarar för kontroll av minst 5 procent av stödet. Detta redovisas under avsnitt 6.3 nedan.

Jordbruksverket har under året kompletterat den pärm som tagits fram som stöd för LAG-gruppernas handläggning av ärenden inom Leader+ med bland annat nya sammanfattande rutinbeskrivningar.

Jordbruksverket har genomfört en första omgång av tillsynsbesök hos samtliga LAG-grupper. En andra omgång av tillsynsbesök har påbörjats under 2004. Tillsynsbesökens huvudsakliga syfte är att säkerställa att LAG-gruppernas hantering samt system för hantering av stödärenden är korrekta. Utifrån sammanställda formulär kontrolleras bland annat tillförlitligheten i det administrativa system som byggs upp för det Svenska Leader-programmet.

Därvid säkerställs att verifieringskedjan avseende stödberättigade kostnader uppfyller de krav som anges i förordning EG 438/2001 samt att övriga EG-förordningar som berör Leader+ följs. Dessutom görs en avstämning av LAG-gruppernas system för ekonomi, ekonomisk rapportering till LAG, organisatorisk uppbyggnad, ansvarsfrågor som t.ex. attesträtt och delegeringsbeslut. Utöver fysisk kontroll av vissa av LAG-gruppens handlingar intervjuas både Leader-kontorens personal och LAG-medlemmar för att identifiera eventuella problem eller felaktigheter. Lösningar på enskilda detaljfrågor hos respektive LAG-grupp diskuteras för att ytterligare förbättra LAG-gruppens hantering. Eventuella brister följs upp genom avrapportering av vidtagna åtgärder från LAG samt kontroll vid nästa tillsynsbesök. Inga allvarliga brister som föranleder ändringar av det av Jordbruksverket föreskrivna system som tillämpas av LAG-grupperna har observerats.

Eftersom LAG-gruppernas administrativa system skiljer sig något åt har Jordbruksverket utifrån gjorda iakttagelser utfärdat rekommendationer för vissa LAG-grupper för att optimera sin hantering.

4.4 LAG-GRUPPERNAS ARBETE

Detta avsnitt bygger på verksamhetsrapporter och specifika frågeställningar om uppföljning som respektive Leader-område ombetts inkomma med till förvaltningsmyndigheten. Den årliga rapporteringen utgör en väsentlig del i uppföljningen av programmets olika delar för att se så att

intentionerna med detsamma fullföljs. Ursprungsmaterialet är av utrymmesskäl redigerat och nedkortat av förvaltningsmyndigheten. För djupare kunskap om varje Leader-område, än vad som finns utrymme till här, hänvisas till respektive LAG-grupps inrapportering till förvaltningsmyndigheten.

Årets rapportering lägger större vikt vid resultat- och erfarenhetsspridning än vad tidigare årsrapporter gjort. Vad gäller utfall av såväl plan- som programspecifika indikatorer behöver nämnas att utfallet endast redovisas på *slutförda* projekt från programstarten t.o.m. 2004.

De programspecifika indikatorerna är gemensamma för alla grupper och visar i redovisningen nedan att programmet kommit en bit på väg vad gäller måluppfyllelsen med tanke på att, som redan nämnts, få projekt är avslutade i relation till antal ännu icke avslutade och slutrapporterade projekt.

Programspecifika indikatorer	Förväntat resultat av programmet	Resultat vid projektens slutrapportering
Antal nya arbetstillfällen	1 505	153
- kvinnor	798	67
- män	707	80
- utan spec		6
Antal nya samarbetskonstellationer/nätverk	1 194	557
Antal deltagare i utbildningsinsatser	9 970	4 362
- kvinnor	5 545	2 006
- män	4 425	2 356
- utan spec		1 083
Bevarande och utvecklande av natur- och kulturarvet	0	11
Bidrag till jämställdhet	0	11

Tabellkommentar: under indikatorerna "Antal nya arbetstillfällen" och "Antal deltagare i utbildningsinsatser" finns ett antal noteringar "utan spec". Detta är ett fel vid inrapporteringen i STINS -systemet. På dessa indikatorer skall man egentligen ange kön, men pga brister har detta inte blivit gjort. Endast slutrapporterade projekt från programstarten t.o.m. 2004 finns med i redovisningen. Dessa utgör 155 st.

Uppgifterna om de programspecifika indikatorerna har förvaltningsmyndigheten hämtat från det gemensamma projektredovisningssystemet STINS och bygger på den rapportering LAG-grupperna själva gjort till systemet. För uppdelning av programspecifika indikatorer på LAG-nivå se bilaga 3.

För första gången redovisas de planspecifika indikatorerna i årsrapporten. Varje Leader-område har författat sina egna planspecifika indikatorer för att på så sätt mäta måluppfyllelsen av sin egen lokala utvecklingsplan. LAG-grupperna har gjort denna rapportering direkt till förvaltningsmyndigheten och återfinns i avsnitten nedan för respektive Leader-område.

Frågan om hur de horisontella målen hanteras i varje område ställdes till LAG-grupperna för att få en uppfattning om hur de hanteras i praktiken vid projektbeslut m.m. De horisontella målen sysselsättning, jämställdhet, miljö, ungdom och integration, som finns beskrivna och definierade i det nationella programmet för Leader+ ska genomsyra hela programmet, men hur detta konkret ska gå till finns inte angivet på nationell nivå. De vanligaste svaren är att målen belyses genom indikatorerna och/eller att man har särskilda checklistor vid projektbeslut.

För att ytterligare följa upp verksamheten görs till varje årsrapport uppföljningsrapporten kallad *Lärande lokal utveckling*. 2004 års version har temat företagande och kommersialitet och visar bl.a. att en stor del av projekten i Leader-programmet bedöms vara kommersiellt gångbara. Givetvis varierar detta beroende på vilken tyngdpunkt man lagt på detta i respektive utvecklingsplan och vilken temaåtgärd man valt. Likaså finns det redan vid denna tidpunkt i programmet några exempel på där projekt övergått i olika företagsformer efter att själva projektet avslutat. För vidare läsning se bilaga 4.

4.4.1 E-bygd i gränsland

4.4.1.1 Hänt under året

Leader+ Blekinge har blivit mycket uppmärksammat, runt om i landet, för vår satsning på att skapa ett positivt klimat för entreprenörer och företagande. Detta sker genom att stödja affärsutveckling, ge professionell affärsrådgivning och förmedla kontakter. Här har ALLA aktörer i Blekinge engagerat sig för att underlätta för de blivande företagarna. Detta är vi först med i Sverige. Det är ramprojektet kallat Start-Checkar som har fått sådan uppmärksamhet. Blivande entreprenörer kan få ekonomisk hjälp att anlita konsulter för att överbrygga hinder för att komma igång med sin verksamhet. De får även ett mentorsstöd av erfarna företagsledare eller konsulter som ger dem råd i deras utveckling.

Fram till idag har ett 25-tal entreprenörer (17 kvinnor och 9 män) kommit igång med sitt arbete och ett tiotal lantbrukare har fått rådgivning med olika utvecklingsprojekt. Detta har hittills givit att två nya aktiebolag har startats och 21 enskilda firmor startat verksamhet under perioden. Verksamheterna är av många olika slag, från grossistverksamhet till olika konsult och tjänsteverksamheter, sågverk, tillverkning av bärprodukter, gårdsbutiker, bed and breakfast, tjänsteföretag inom grafik, turismupplevelser m.m.

Ett annat viktigt arbete under året har också varit att vi även kan ge råd och ekonomiskt stöd till lantbrukare som vill starta utvecklingsprojekt inom sitt lantbruk. Detta är möjligt genom ett unikt samarbete med länsstyrelsen och lantbruksenheten.

Kansliet kommer i kontakt med många människor som vill utveckla sina affärsidéer både privatpersoner, föreningar, småföretagare och lantbruksföretagare. Lantbruket har ett eget regelverk och egna stödpengar vilket gör att Leader inte riktigt kan hjälpa dessa företagare. Ett lantbruksföretag är ofta ett väl etablerat företag som är viktigt för att bevara sysselsättningen på landsbygden. Därför har det varit viktigt för oss att utveckla denna del också. Genom mångårig erfarenhet av arbete med landsbygdsfrågor och affärsutveckling har vi koncentrerat vårt arbete mot lantbruket till att vara ett stöd vid utvecklandet och genomförandet av affärsidén. Fokus är på kompletterande verksamheter, start av turismverksamhet eller marknadsföring av nya produkter på nya marknader. Arbetet startades i september 2004.

LAG-gruppen beslutade att tillsätta en framtidsgrupp som skulle utveckla idéer om hur Leaderarbetet skulle kunna ske efter 2007, det vill säga den nya programperioden 2007-2013. Framtidsgruppen har bestått av en representant för varje sektor i samarbete med näringslivsdirektören och lantbruksdirektören på Länsstyrelsen och chefen för Region Blekinge och verksamhetsledaren för Leader+.

Framtidsgruppen har enats om att målet för de blekingska Leaderaktiviteterna skall vara att säkra livskvaliteten på den blekingska landsbygden och utveckla dess potentiella möjligheter. Detta skall ske genom att prioritera nyskapande metoder och ny teknik som skall användas till att utveckla entreprenörskap för lantbrukare, företagare, för att utveckla den offentliga servicen och till att utveckla och marknadsföra nya produkter och tjänster på landsbygden. I begreppet livskvalitet ingår frågor om försörjningsmöjligheter, företagsklimat och entreprenörsanda tillsammans med en bra kommunal basservice, så att det skall vara möjligt att bo kvar på landsbygden. Erfarenheterna från den nuvarande programperioden, där främst LAG-gruppens samarbete börjar ge resultat, tillsammans med betydelsen av att utforma utvecklingsplanerna utifrån de lokala och regionala förutsättningarna har varit viktiga för arbetets utformning.

Utvecklingsprogrammet för landsbygdsutveckling i Blekinge ska ske med hjälp av Leadermodellen och i enlighet med EU:s föreslagna framtida LBU-program, under prioritering/axel tre; "Bredare landsbygdsutveckling".

4.4.1.2 Projektverksamheten

Ett 50-tal större projekt har beviljats t.o.m. 2004. Några av projekten har blivit uppmärksammade både i Sverige och i Danmark. Men den största nyttan de har gjort är ändå den att många av projekten har visat att det lönar sig att ta saken i egna händer och inte vänta att någon annan skall lösa ens problem.

Projektet ”Lokal produktion och distribution av livsmedel i Karlshamns kommun” var ett av de första projekten som Leader beviljade. Karlshamns miljökontor har gjort en studie för att se hur närproducerade livsmedelsproducenters lönsamhet skall kunna stärkas. Nyckeln för att dessa producenter skall lyckas är ett lokalt distributionssystem för livsmedel.

Resultatet av projektet är att en modell har tagits fram med hjälp av ny teknik som är utformad för en effektiv samordning och distribution av livsmedel mellan små livsmedelsproducenter, butiker, restauranger och storhushåll i Karlshamns kommun. LRF nationellt har visat intresse för att använda den till att utveckla nischprodukter från lantbruket.

Utifrån ett underifrånperspektiv har det nytänkande projektet ”LUKA” tagit fram en utvecklingsplan för landsbygden i Karlshamns kommun. Det ideella engagemanget har varit mycket stort, 130 människor har deltagit och 25 föreningar. LUKA fungerar nu som en remissinstans till kommunen för framtida utvecklingsfrågor när det gäller ett ökat boende och en ökad sysselsättning på landsbygden i Karlshamns kommun.

Vid uppföljning av pågående projekt visas att utav de beviljade 50 projekten har 11 projekt klart kommersiell inriktning. Två nya ekonomiska föreningar har startats. I den ena är delägarna företagare och i den andra är det bybor som gemensamt gått ihop om att starta den ekonomiska verksamheten. Ett aktiebolag har startats.

De övriga projekten har mer eller mindre kommersiell inriktning eftersom kravet för att få stöd från Leader är att projektet måste kunna presentera en ekonomisk plan för hur den långsiktiga utvecklingen skall gå till. De beräknar att deras projekt kommer att skapa 28 nya arbetstillfällen.

4.4.1.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

Konkret verksamhet finns inom insatsområde 2. Exempel på pågående projekt är ”Unga sportfiskeguidar utbildas över gränserna”. För att ta till vara på kompetensen kring fiske och den goda tillgången på bra fiskevatten har projektet ”T.R.Y. Angling” (Tourism, Recreation, Youth) startats för att utbilda miljömedvetna juniorsportfiskeguidar. Syftet är att stimulera ungdomarna att fortsätta som entreprenörer inom sportfisketurism. Ungdomar från Blekinge och Skottland deltar i projektet genom att besöka varandra och delta i transnationella workshops.

En miljöpolicy för ett hållbart sportfiske skall tas fram. En virtuell mötesplats är under uppbyggnad, aktiviteter och resultat ska presenteras och marknadsföras på den virtuella mötesplatsen. Tanken är att projektet dessutom skall kopplas till andra ungdomssajter i Europa. Projektet förväntas generera två till tre nya arbetstillfällen i form av sportfiskeguidar i Blekinge, kanske inte som heltidssyssla, men i varje fall som en bisyssla till andra aktiviteter.

4.4.1.4 Horisontella mål

Varje projekt bedöms utifrån en projektmatrix där alla mål finns angivna. De horisontella mål vi prioriterar mest är sysselsättning och miljö. Varje projekt måste vara utformade så att de uppfyller någon av indikatorerna och de måste ha en planering utifrån hur projektet skall utvecklas och finansieras efter projekttiden. En miljöbedömning görs för varje projekt. Vi har haft en speciell miljöbedömning tidigare men under 2004 har kansliet gjort arbetet och sedan stämt av med den LAG-medlem som har miljökompetens.

När det gäller jämställdhet och integration har de målen varierat utifrån vilken typ av projekt det rör sig om. Målen är svårbedömda. Vad gäller ungdomar så blev den tidigare ungdomsrepresentanten ”för gammal”. Under 2004 fanns därför ingen utsedd. Nu finns det en ungdomsansvarig. Dessutom finns numera ett eget ramprojekt för ungdomar. En person på kansliet tar sig an ungdomsprojekten och är ute och informerar tillsammans med ungdomsrepresentanten. LAG anser sig därmed vara på rätt väg igen när det gäller ungdomsverksamheten.

4.4.1.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Nya/bevarade arbetstillfällen	Antal	100 (50 kv/50 män)	51 (32 kv/19 män)
Nya företag	Antal	20 (10 kv/10 män)	26 (17 kv/9 män)
Deltagare i utbildningar	Antal deltagare	300 (150 kv/150 män)	250 (80 kv/170 män)
Bibehållen/ny samhällsservice	Antal personer	10 000	2000
Förstudier	Antal	30	6
Nätverk eller samverkansprojekt	Antal samarbetskonstellationer/nätverk	20	24
	Antal deltagande företag	60	226
	Antal projekt	20	

Kommentarer över utfallet: målen vad gäller skapande av nya företag och skapandet av nya nätverk är redan uppnådda. När det gäller arbetstillfällen så har vi nått halvvägs och inom utbildningar har vi nästan nått målet. Det svåraste har inte varit att få människor att starta nya verksamheter utan det svåraste är att hitta nya former för samhällsservice. Det är svårt att göra saker på ett nytt sätt. Här måste kommunerna vara mera intresserade om det skall vara möjligt att uppnå dessa mål.

E-bygd i gränsland				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
25 502 963	13 483 465	8 397 566	102,09	30,05

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leaderprogrammets alla kriterier utom ett. Under 2004 saknades en ungdom i LAG (detta åtgärdades dock i början av 2005).
- LAG-gruppens ordförande: Lennart Henriksson (Karlshamns kommun, offentlig sektor)
- Verksamhetsledare: Tommy Svensson

4.4.2 Carpe Mare

4.4.2.1 Hänt under året

År 2004 har varit utvärderingens år. Om verksamhetsåret 2001 kännetecknades av mobilisering, organisation och återuppbyggnad av partnerskapet så var 2002 året då beslutsprinciper drogs upp, många bra projektbeslut togs och vi kände att vi fick fart framåt. Under 2003 ökade tempot och vi tog många beslut, ett par projekt blev nästan klara och en deltidsvärdering genomfördes. År 2004 har också varit eftertankens år då sju projekt har slutredovisats och nya projektbeslut tagits och, med deltidsvärderingen i botten, börjat blicka in i framtiden efter 2006.

Den 3 februari 2004 hade LAG ett avslutande utvecklingsseminarium med konsulterna för den egna halvtidsvärderingen. En åtgärdslista på 36 utvecklingspunkter har arbetats fram. En av utvecklingspunkterna är att förstärka kansliet personellt. Meningen var att detta skulle ske så att Carpe Mare med full personalstyrka kunde ta sig an utvecklingsarbetet direkt efter sommaren. Nu blev det inte så eftersom det under augusti blev klart att projektsekreteraren ville sluta sitt arbete i Carpe Mare. Därmed var förutsättningarna för en omorganisation så förändrade att genomförandet fick läggas på is tills vidare.

Genom halvtidsvärderingen konstaterade LAG att man vill ha en ökad samverkan med skärgårdsutvecklarna. Skärgårdsutvecklarna definieras här som skärgårdsutvecklarna i Göteborgs Stad - Styrso, Kungälv, Tjörn, Lysekil samt projektledaren för "Skärgården, kulturarvet och framtiden" samt "Solo och kvinns".

Arbetet med den offentliga medfinansieringen fungerar friktionsfritt i förhållande till kommunerna. Man är välvilligt inställd till att förskotta dessa medel och vi returnerar tydliga uppföljningar.

Problemen med de örönmärkta medlen som Näringsdepartementet betalar ut till Carpe Mare via Västra Götalandsregionen bedöms nu som lösta. Däremot kvarstår oklarheter vad gäller övrig medfinansiering beslutad av Västra Götalandsregionens regionutvecklingsnämnd. Carpe Mare arbetar gemensamt med Leader Sjuhärad och Leader Kärnan för att lösa detta.

När Carpe Mare påbörjades förelåg ett glapp mellan den offentliga medfinansiering som krävdes för att utnyttja hela den ekonomi som tilldelats Carpe Mare, och den offentliga medfinansiering som Carpe Mare hade blivit lovad. Detta glapp var på ca 9 miljoner kronor. Det har gått mycket bra att hitta ny medfinansiering för att minska detta glapp. Vid årsskiftet 2002/2003 var glappet ca 3 miljoner. Vid årsskiftet 2003/2004 var glappet halverat till ca 1,5 miljoner kronor. Nu är glappet helt borta.

Vad gäller kansliets arbetsuppgifterna märks nu en viss förskjutning – från att stödja riggning av projekt och arbeta fram metoder och system för det administrativa arbetet till det resurskrävande uppföljningsarbetet (rekvisitioner etc.) och projektutvärdering, avrapportering, erfarenhetsutbyte etc. Dessutom har en ny viktig arbetsuppgift aktualiserats genom halvtidsvärderingen – mobilisering av ett kustpartnerskap för tiden efter 2006. Där har Carpe Mare en stor och viktig uppgift.

4.4.2.2 Projektverksamheten

Om man gör en grov jämförelse med andra Leader-områden så är nog tendensen i Carpe Mare att beslut oftare tas om ganska stora och långa projekt. Diskussioner förs, bland annat för att ämnet togs upp i halvtidsvärderingen, om särskilda satsningar på lite mindre och kortare projekt också.

I Carpe Mare agerar ofta de offentliga aktörerna som projektägare för att på det sättet lösa projektens likviditet, vilket man anser är en mycket framgångsrik arbetsmetod som är värd att bevaras och kanske rent av "förädla". Sju projekt har slutredovisats under året. Exempel på pågående projekt:

"Ostron- yngelkläckeri och odling". Ostronbeståndet utmed västkusten begränsas främst av att vattentemperaturerna ofta är för låga samt att arealerna med lämpligt element för ostronlarvernas sättnings är begränsade. För att ostron skall skapa larver krävs att havsvattentemperaturen når 15 grader. Då detta endast sker i genomsnitt var femte år och på grund av att ostron på vår breddgrad har ganska långsam tillväxt, har efterfrågan visat sig vara större än tillväxten.

Projektet syftar till att hjälpa naturen på traven, genom att kläcka ostronyngel i landbaserade dammar för vidare utplantering i havet. Detta har inte tidigare provats i Sverige, men på bl.a. Irland har man under lång tid kläckt ostronlarver i dammar.

Projektet "Lättare tyngre trafik" kom till för att andelen tung trafik längs väg 168 samt på Marstrandsön idag är oroväckande hög. Förutom miljö- och säkerhetsriskerna håller inte gatorna på Marstrandsön för belastningen. Boendemiljön drabbas av buller, vibrationer och avgaser, samtidigt som fasader, skyltar och gatlyktor skadas. En preliminär undersökning har visat att framförallt godstransporterna inte på långt när utnyttjas tillräckligt effektivt, varför ett samlingsprojekt är angeläget. "Färre och lättare transporter" är det övergripande målet. Till att börja med kommer de enklaste åtgärderna att genomföras, sedan går projektet in i en fördjupningsfas för att lösa även de svårare logistik- och fordonsproblemen. I slutskedet kommer projektet att söka annan finansiering till specialfordon för vidaredistribution av gods samt för transport av (primärt) funktionshindrade i Marstrand. Projektet leder till en bättre, säkrare och mer trivsamt miljö för bofasta, sommargäster och besökare.

4.4.2.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

Under året har Carpe Mare dels genomfört en förstudie samt beslutat om det efterföljande fullskaleprojektet "SISU - Small islands for Survival and Understanding". Projektet syftar till att öar, främst utan fastlandförbindelse inom olika Leader+ områden i Nordeuropa, utvidgar sina möjligheter till att hitta innovativa lösningar på upplevda problem samt dra nytta av lokala projekt och idéer som utförts och uppkommit på gräsrotsnivå på de olika öarna och orterna.

Projektets ändamål är att grunda ett fungerande internationellt nätverk för små öar/ skärgårdssamhällen som vill starta/är involverade eller har avslutat Leader+ projekt vars mål är ökad trivsel, bromsa flyttrörelsen samt att skapa grundförutsättningar för åretruntboende i skärgården. Projektet och projektdeltagarna kan också spela en viktig roll i diskussionen om framtagandet av de nya generella ramarna för kommande regionalpolitiska stöd.

4.4.2.4 Horisontella mål

Jämställdhet speglas genom den programspecifika indikatorn där det inför varje projektbeslut ska anges om det bidrar till/ inverkar positivt på jämställdheten.

Ökad sysselsättning mäts genom såväl den programspecifika indikatorn nya arbetstillfällen för män, nya arbetstillfällen för kvinnor som via den planspecifika indikatorn nya företag ledda av män, nya företag ledda av kvinnor, nya företag ledda av ungdomar.

Integration mäts inte genom några indikatorer. Carpe Mare har samverkat med ett projekt finansierat av mål 2 öarna, Moderna skärgårdsbor, som behandlat frågor kring nya skärgårdsbor och deras liv i kustområdet. Frågan har inte vidare belysts i Carpe Mares plan.

Miljö mäts genom både program- och planspecifika indikatorer. Carpe Mare har flera projekt där naturmiljön är huvudsakligt tema.

Ungdomsengagemanget hanteras genom bl.a. den planspecifika indikatorn antal nya arbetstillfällen för ungdomar, antal ungdomar som deltar i nätverk som skapats via Carpe Mare-projekten.

4.4.2.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Nya företag	Antal tot.	87	4
	-varav kvinnliga	35	1
	-varav ungdomsföret.	28	1
Nya arbetstillfällen	Antal totalt,	150	36
	- Varav för kv	58	10
	- för ungdomar	35	4
Nätverk	Antal totalt,	140	464
	- varav kv	48	158
	- varav ungdomar	100	206
Miljövårdsinsatser	Antal projekt	4	2
Nya produkter	Antal	5	3
Utbildningsprogram/föreläsningar	Antal	45	11
Nya transportlösningar	Antal	5	2

Kommentarer till utfallet: efter godkännande av ÖK under året gjordes förändringar i Carpe Mares indikatorer. En sänkning av antalet arbetstillfällen och en höjning av antalet aktiva inom nätverk genomfördes. Enligt bedömningar kommer projekten klara av att hålla vad de lovat i sina ansökningar vad gäller indikatorer. Ett problem som lyfts är att indikatorerna i statistiken först förs in vid slutredovisningen. Därför ser resultatet av uppnådda indikatorer inte så imponerande ut just nu. Indikationer från projekten ger dock vid handen att man kommer att hålla vad man har lovat.

Carpe Mare				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
22 364 794	19 295 425	7 477 008	103,66	30,97

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller idag inte programmets ställda krav vad gäller jämn fördelning kvinnor-män. Detta faktum är känt och har diskuterats i LAG och man försöker påverka nya utnämningar av LAG-ledamöter. LAG har tre ungdomsplatser som har varit svåra att ha besätta. Arbetet med att få fram ersättare pågår. En plats är besatt och därmed är det formella programkravet uppfyllt.
- LAG-ordförande är Inger Blixt (ordf. i Stadsdelsnämnden Styrso, Göteborgs kommun)
- Verksamhetsledare är Ingemar Rosén

4.4.3 Leader+ Gotland

4.4.3.1 Hänt under året

Det enskilt största ekonomiska projektet, Slite ishall, har under 2004 beslutats. I projektet ska man bygga en isarena för åretruntbruk med flexibel användning där förutom isidrotter som konståkning och hockey, även tennis, golf, gymnastik, kulturella evenemang, utställningar m.m. ska få plats. I projektet ska man använda spillvärme från den närliggande cementindustrin till hallens kylanläggning. Kostnaderna beräknas till: EU-stöd 3 620 000 kr, offentlig medfinansiering 5 430 000 kr och privat medfinansiering 7 625 000 kr. Projekttiden är 2004-10-01—2007-09-30.

En samrådsgrupp har bildats med tjänstemän från de strukturfondsprogram/myndigheter på Gotland som ger stöd åt landsbygdsutveckling. I gruppen finns representanter för Leader+, Mål 2 öarna, Växtkraft Mål 3, Carrefour, Kommunens regionala utvecklingsteam och Länsstyrelsen. Syftet med gruppen är att samverka i projektbedömning och att informera varandra om pågående/planerade projekt. Under 2004 har gruppen träffats fem gånger.

Tre allmänna, annonserade informationsmöten har genomförts. Mötena var genomgående dåligt besökta. Därefter övergick kansliet till att lämna mer riktad information till personer som hört av sig direkt till kansliet. Information om Leaderprogrammet har dock lämnats till större grupper, efter förfrågan vid kansliet, t ex Almis ledningsgrupp, Företagarföreningen, Länsstyrelsen och Produkt Gotland. Även LAG-ledamöter har medverkat med Leader-information vid olika möten.

Två informationsträffar har genomförts i april, i Hemse och Slite, till personer som visat intresse för projekt utanför Gotland. Ca fyra projektidéer framkom vid de båda mötena. Inget av dessa har gått vidare i processen, trots särskilt stöd.

4.4.3.2 Projektverksamheten

Under året har mellan 50 och 60 träffar genomförts med personer/grupper som haft nya idéer till projekt. Ungefär 20 av dessa har lett fram till ansökningar, beviljade eller under beredning. Detta är en klar ökning mot förra året, ett resultat av en medveten satsning på det individuella mötet med presumtiva projektägare. Förstärkningen vid kansliet från oktober har också genererat fler kontakter.

Från och med 2004 tillämpas system med s.k. fadder för projekten. I anslutning till att beslut fattas i LAG-gruppen utses en LAG-ledamot till fadder för projektet. Faddern är, om möjligt, med vid startmötet och ska kontinuerligt ha kontakt med projektledningen. Faddern skall vara ett stöd och ett bollplank till projektet, medan administrativa frågor kring redovisning m.m. handhas av kansliet.

Exempel på projekt som är igång:

Projektet "Fårö Filmcenter" har som mål att skapa ett filmcentrum på norra Gotland. Till centret ska kurser förläggas för författare och regissörer i en miljö där ensligheten, tystnaden och arbetsron finns.

Projektet har genom samverkan med ett antal lokala intressenter; kustateljén, högskolan, Gotlands kommun, sommarboende och boende i bygden medverkat till att en ny unik lokal begivenhet med internationellt intresse har skapats i "Bergmans anda". Projektet medverkar till att öka attraktionskraften på, i första hand, norra Gotland och har resulterat i ett flertal nya innovativa produkter – Bergmanveckan och priset "Bergman Award".

Genom att utveckla samarbete med ett redan etablerat större nationellt evenemang, Göteborgsfestivalen, och utdelning av priset Bergman Award, låter projektet en lokal idé rida på de möjligheter dessa större evenemang erbjuder. På så sätt blir det möjligt att nå ut på en

internationell marknad med denna unika produkt på ett sätt som annars inte en lokal projektidé har möjligheter till.

Leader+ Gotland bedömer detta projekt som synnerligen kostnadseffektivt då resultatet är konkret, tydligt och bestående.

”Bottarvegården” – ett kulturcentrum på Storsudret. Avsikten var att göra Bottarvegården till ett kulturcentrum och samtidigt fungera som ett lokalt informations- och besöksplatscentrum på Storsudret. Museet vid Bottarve har genom sin 80-åriga etablering en fast förankring i sydgutnisk tradition och byggnadskultur. Bottarvegården har under projektperioden blivit en naturlig utgångspunkt för besökare på Storsudret genom sin etablering av ”Besöksplatscentra”, där besökaren får information om bl.a. natur- och kulturplatser, aktiviteter, biljettförsäljning, boende, restauranger, lokala gårdsbutiker med bl.a. krav- och hantverksprodukter samt övrig information om Storsudret och Gotland som helhet. Bottarvegården har med lokala föreningar och företagare skapat samarbete och initiativ där verksamheten vid Bottarve utgör en plattform och inspirationskälla för att starta nya verksamheter.

Bottarvegårdens mangårdsbyggnad ska gestalta levnadsförhållanden på en sydgutnisk gård vid 1800-talets mitt. Detta görs i nära samarbete med lokala föreningar och företag. Projektet är nu i sitt slutskede och den nya organisationen för framtida drift av Bottarvegården som besöksplatscentra har tagit form. Det finns stora förhoppningar att centret i fortsättningen kan bli självfinansierande.

4.4.3.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

I samverkan med Smålandsgruppen Sverige, Galway Rural Development Company Ltd Irland samt Zemgale Development Agency Lettland medverkar Leader+ Gotland i ett projekt med syfte att utveckla landsbygdsturism. ”Samverkan-Lokal produktion-Ekoturism”- alla tre med fokus på idéstimulering och innovation är de bärande temana som projektets internationella del kommer att inrikta sig på.

Genom besök vid motsvarande anläggningar i de samverkande områdena, utvecklas produkterna och ett ömsesidigt erfarenhetsutbyte sker.

4.4.3.4 Horisontella mål

Någon specifik mätning av de horisontella målen har ej gjorts under perioden.

4.4.3.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Nya produkter och/eller marknader	Antal	60	11
Kampanjer/infoinsatser	Antal	10	0
Utvecklade produkter	Antal	10	1
Nya servicelösningar	Antal	2	0
Nätverk	Antal	2	9
Möten	Antal	5	0
Nya samarbetslösningar	Antal	10	2
Nya marknader	Antal	5	0
Nya ungdomsföretag	Antal	5	0
Ungdomsnätverk	Antal	4	0
Projekt med deltagande ungdomar	Antal	10	0

Kommentarer över utfallet: När det gäller de planspecifika målen och indikatorerna har ett arbete påbörjats där månadsvis uppföljning sker. Indikatorerna sammanställs och rapporteras till LAG med avstämning mot verksamhetsplanen.

Gotland				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
22 309 360	16 452 846	6 549 301	91,02	27,19

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller programmets krav. LAG uttrycker dock i sammanhanget att det är en svårighet är att hitta intresserade ungdomar till LAG-gruppen. Gränsen 25 år kanske borde höjas till 30 år!
- LAG-ordförande är Stig Hansson (Länsbyggerådet, ideell sektor)
- Verksamhetsledare var t.o.m. juli 2004 Ragnars Olofsson. Sedan 1 okt 2004 är Annelie Söderström verksamhetsledare.

4.4.4 Kärnan i Västra Götaland

4.4.4.1 Hänt under året

Snart är det fyra år sedan de första projektbesluten i Leader+, Kärnan i Västra Götaland togs i maj 2001. Samarbeten har startats upp och nya idéer har prövats. Resultaten och erfarenheterna klarnar. De olika insatserna börjar nu vävas ihop på ett mycket konstruktivt sätt så att synergieffekter uppstår. Förväntningar infrias eller grusas, och det är viktigt att lärdomar dras av den process som Leader innebär. Det är ett nytt sätt att arbeta med lokal hållbar utveckling där gemensamma krafter strävar mot samma mål.

Verksamheten 2004 kännetecknas framförallt av att LAG-gruppen fått en ny ledning, flera arbetsgrupper har varit aktiva under året och tydligare riktlinjer för verksamheten har utarbetats.

De många projekt som startats upp börjar nu kroka i varandra så att en helhetsbild växer fram med klara synergieffekter. Olika insatser inom och mellan utvecklingsområdena (småindustri- och handel, tjänster och service, jordbruk samt besöksnäringen) samordnas så att de olika projekten förstärker varandra så att en helhet skapas.

Under 2004 har en tydligare bild av utvecklingen i området börjat ta form. Leaderplanens målsättningar har börjat uppnås. Mest anmärkningsvärt är att nya typer av samarbeten nu ger tydliga resultat. Inom besöksnäringen och livsmedelsområdet har stora framgångar nåtts. Flera av ortsutvecklingsprojekten (t.ex. Vårgårda, Kvänum, Vara, Grästorp) har fått en bra start och har påbörjat erfarenhetsutbyte med varandra. Ett flertal innovativa företagsidéer (t.ex. Ledo Light och Soldriven vägbelysning) har gett goda resultat.

En utnyttjandegrad på 96 procent av de medel som finns tillgängliga måste ses som väldigt bra. Tyvärr kommer denna procentsats att minska då en del kommuner inte avsätter så stor budget för Leader som krävs för att utnyttja de EU-medel som finns tillgängliga. Det finns således en risk att regionala medel och EU-medel inte kommer att kunna nyttjas fullt ut. När inte Kärnan i Västra Götaland använder sig av dessa kommer de att tilldelas andra Leader-områden i Sverige.

Kommunerna är fortsatt välvilligt inställda till att fullfölja medfinansieringen av Leader till och med 2006. Kommunerna fattade under året även beslut om att inte skjuta till några ytterligare medel för administrationen 2007 och 2008. Dessa medel kommer istället att tas från de medel kommunerna budgeterat med 2005 och 2006. Detta innebär att möjligheten att bevilja projekt kommer att minska något under 2005 och 2006 då ett säkerställande av administrationen för avslutandet av Leader-programmet prioriteras.

4.4.4.2 Projektverksamheten

Totalt har 77 projekt beviljats 2001 till och med 2004 där nya idéer har sjösatts och utvecklats. Av dessa har 47 projekt varit aktiva under 2004, inkluderat dem som startat upp eller avslutats under året. 34 var ordinarie¹ projekt och 13 mindre s.k. Leader-checkar. Totalt har 23 ansökningar behandlats under året. Av de 17 projekt som beviljades var tio ordinarie projekt, ett s.k. LAG-egget projekt och sju Leader-checkar. Av de 14 projekt som avslutades, var tre stycken, mindre Leader-checkar. Slutrapporterna finns utlagda på hemsidan (www.leaderkarnan.nu).

Uppföljningen av de pågående projekten är central i verksamheten och fyller många funktioner: stöd och uppmuntran till projekten, få erfarenhet och lärdom av var svårigheterna ligger i att genomföra projekt (som leder till att bättre beslut kan fattas i LAG), koppla ihop olika projekt

¹ Ordinarie projekt är sådana som inte betraktas som s.k. LEADER-checkar (förstudier, mindre insatser med ett stödbelopp om högst 20 000 kr) eller LAG-egna projekt (där LAG-gruppen själva tagit initiativ och är ansvariga för projekt).

som kan ha nytta av att samarbeta så att synergieffekter uppnås och att följa projekten och försäkra sig om att projektplanerna följs och att rätt saker görs.

Regelbundna möten hålls med projekten. Kansliet har dessutom en kontinuerlig kontakt med projekten genom lägesrapporter (som projekten skickar in i samband med varje rekvisition), projektbesök, telefon och mejlkontakt. I samband med detta sker en kontroll så att projekten gör det som är tänkt i enlighet med projektbeskrivningen och att målen nås. I vissa fall behöver projekten extra stöd för att komma ”på rätt spår” eller vid behov revidera projektplanen för att bättre kunna nå målen. Kärnan fokuserar nu på att nå målen vad gäller näringslivsindikatorerna (nya arbetstillfällen, bevarade arbetstillfällen, nya företag, nya tjänster och produkter samt nya nätverk). Detta innebär att fokus nu läggs på: att följa upp och stödja pågående projekt på ett bra sätt så att målen verkligen nås och resultaten optimeras samt att projekt som är sysselsättningskapande prioriteras då nya ansökningar ska beslutas om.

Alla projekt lämnar in en slutrapport när de avslutas. Där finns uppgifter om vad som gjorts i projektet, det ekonomiska utfallet, samt hur väl de uppsatta målen har nåtts. Utfall för projekten som har avslutats 2001-2004 redovisas i tabell i avsnitt 4.4.4.5 nedan.

De nya företag som bildats avser

- Cellux AB som bildats som ett resultat av det Leader-stöd som erhöles för att utarbeta ett fungerande koncept med solcellsdriven vägbelysning. Företaget är nu bildat och fortsätter att utvecklas i Vårgårda.
- Guide & buss projektet har resulterat i att några av de guider som utbildades i projektet har bildat ett gemensamt guideföretag, PR-guide.
- Bonna Marknad har resulterat i att två nya företag har bildats.

4.4.4.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

I Kärnans område har intresse för att starta interregionala eller transnationella projekt varit mycket liten.

Eftersom inga projektansökningar inkommit inom insatsområde 2, gjorde LAG-gruppen det möjligt att söka stöd för att upparbeta kontakter och att arbeta fram möjliga projekt inom insatsområde 2. Endast en ansökan har inkommit och godkänts inom detta område; ”Leader+ung” som avsåg uppstarten av det ungdomsnätverk som nu finns mellan de flesta svenska Leader-områdena.

4.4.4.4 Horisontella mål

Vid alla projektbeslut vägs sysselsättnings-, miljö-, jämställdhets-, integrations- och ungdomsaspekterna in och i ansökningarna framgår hur projektet påverkar dessa delar. Projekt som är positiva för sysselsättning, miljö, jämställdhet, integration och ungdomar prioriteras.

4.4.4.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Ungdomar involverade i projekt	Antal	100	774
Invandrare i projekt	Antal	50	6
Nya ekologiska produkter	Antal	20	3
Bevarade arbetstillfällen	Antal	50	10,5
Nya tjänster och produkter	Antal	75	28
Nya företag	Antal	20	4
Nya ekonomiska föreningar	Antal	40	0
Besökare och gästnätter	Ökning (från år 2000)	23 100	

Kommentarer över utfallet: Förutom ovan nämnda resultat finns det många resultat som inte går att mäta men som påverkar den ekonomiska utvecklingen i området. Leader innebär att våga stödja det som är outforskat och som inte har prövats tidigare och i det ligger en risk men också en möjlighet. Beslut ska fattas på så goda grunder som möjligt och projekten ska följas upp på ett bra sätt för att resultaten ska bli optimala, men någon garanti för att ett projekt ska lyckas fullt ut finns inte.

För att inte snedvrída konkurrensen ska Leader främst stödja projekt som bygger på breda samarbeten och som är allmänt näringslivsbefrämjande. Detta gör det svårt att mäta de direkta resultaten i form av antal arbetstillfällen, nya företag och produkter. T.ex. kan en guideutbildning i förlängningen resultera i nya jobb och företag men det visar sig oftast inte förrän en tid efter projektet är avslutat och kommer inte med i slutrapporten.

Målet är att så småningom även mäta de långsiktiga effekterna av projekten och hela Leader-programmet. Ett sådant långsiktigt mål är att ungdomar får tillbaka framtidstron för bygden och flyttar tillbaka till Kärnan-området efter avslutade studier för att bilda familj och arbeta eller starta företag.

Kärnan i VG				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
23 749 148	12 910 335	6 908 205	90,19	26,94

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leaderprogrammets formella krav.
- LAG-ordförande är Marianne Andersson (Företagarna Vårgårda, privat sektor)
- Verksamhetsledare är Carin Alfredsson

4.4.5 Smålandsgruppen

4.4.5.1 Hänt under året

Smålandsgruppen har under året som gått haft ovanligt många kontakter med nationella organ. Verksamhetsledaren har tillsammans med Svenska Leadernätverket informerat tjänstemän på Näringsdepartementet och Jordbruksdepartementet om det praktiska genomförandet av Leader+ i Sverige. En liknande information gjordes till Mål 1-sekretariatet med anledning av att det ej beviljats några Leaderliknande stöd i Norrland. Smålandsgruppens verksamhetsledare deltog dessutom vid Landsbygdsforum i Östersund med ett föredrag om Smålandsgruppens arbete med partnerskap.

I september organiserade Smålandsgruppen ett framtidsseminarium där den Europeiska Kommissionen och Jordbruksdepartementet medverkade. Drygt 100 personer från hela Sverige deltog i heldagsmötet som gav en positiv marknadsföring i press och radio.

Föreningen har dessutom varit representerad vid Mål 2-mässa i Sävsjö samt vid Emmaboda-konferensen.

Det regionala Leaderprogrammets halvtidsutvärdering redovisades av Lars Larsson och styrelsen vidtog därefter nödvändiga anpassningar av verksamheten. En stramare hållning till affärsplanen genomsyrar det fortsatta arbetet.

Lokala partnerskap är nu etablerade i Smålandsgruppens medlemskommuner.

Rekviritionstakten inom Smålandsgruppen är förhållandevis hög och andelen rekvirerade EG-medel överstiger budgetbetinget. Vid årsskiftet hade 38 procent av den totala EG-budgeten utbetalats.

Jordbruksdepartementet besökte Smålandsgruppen under hösten för att studera landsbygdsprojekt i praktiken.

”Wision Ramkvilla” utsågs som Sveriges ”Årets Leaderprojekt 2003”. Wision Ramkvilla är bygden som tog saken i egna händer när befolkningsunderlaget svek. Man bestämde att saker skulle hända och byggde därför en golfbana, startade golfklubb, förbättrade vägar och skyltning, byggde crossbana m.m. Dessutom har byn fått tillskott i nystartade företag såsom t.ex. hotell, jordgubbsodling, bensinstation och skiffergruva. Utöver detta har man även startat en egen brandkår.

4.4.5.2 Projektverksamheten

Smålandsgruppen har beslutat om totalt 101 projektstöd under hela Leaderperioden och 19 av dessa togs under 2004. Sex av projekten avser interregionala och transnationella kontakter.

”Fröseke formar framtiden” är ett intressant projekt inte minst med tanke på att det delvis rör integrationsfrågor. Projektet började som en förstudie och övergick sedan i ett nytt projekt. Bakgrunden var den att Fröseke samhälle under en tid drabbats hårt av nedläggningar av olika slag. Många företag och offentliga inrättningar hade försvunnit under en kort period. Samtidigt hade ett 80-tal asylsökande nyligen placerats i samhället.

För att vända den negativa utvecklingen till något positivt upplevde invånarna i Fröseke att de själva behövde ta tag i sin situation. Inom förstudiens ram bildades olika arbetsgrupper/nätverk med uppgift att binda samman ortsbefolkning med invandrare samtidigt som man riktade in sig på olika ämnesområden. Eftersom Fröseke saknade basservice fanns här olika förslag på alternativa lösningar. Syftet med förstudien var att finna kopplingar mellan olika aktörer i samhället samt att motverka och förhindra segregation.

Målsättningen var att skapa arbetstillfällen i bygden främst genom nystart av en affär. I projektet ingick också kompetensutvecklingsinsatser för invånarna. Det unika med projektet är att det skett en totalmobilisering av Frösekes invånare. Merparten av de 210 invånarna engagerade sig i verksamheten vilket bl.a. bidragit till att affären öppnat på nytt. Fyra personer kunde anställas på deltid för att sköta och vidareutveckla affären. Det har också hållits information och utbildningar för de boende med inbjudna från bl.a. Migrationsverket och Polisen. En förstudie (då finansierad via ESF-rådet) till följd av detta projekt kom igång för att se över samverkansmöjligheterna mellan företag och föreningar med syfte att ta till vara den ”slumrande” resurs de asylsökande och arbetslösa utgör för att utveckla samhälls- och arbetslivet.

4.4.5.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

Sex av Smålandsgruppens totalt 101 beslutade projekt avser interregionala och transnationella kontakter.

Smålandsgruppen har inlett konkret samverkan med Danmark i projekt ”Utvecklingsplaner” samt projekt ”Möjligheter med lövträ”.

I projektet ”Möjligheter med lövträ”, den internationella delen (finns även en nationell), siktar vi in oss på den stora potential som finns hos lövträ i form av nya användningsområden, ny och gammal teknik samt utveckling och marknadsföring av nya produkter av lövträ. Viktig är att materialet lövträ blir känt och etablerat hos såväl arkitekter som byggvaruhandel och konsumenter för att gynna produktion och näringslivsutveckling i området.

Genom samverkan med dansk kompetens inom design och möbelhantverk kan de småländska företagen erbjudas inspiration och nytänkande. Tanken är också att skapa förutsättningar för nya affärskontakter mellan Danmark och Sverige.

Bland aktiviteterna märks utbyte av information runt marknadsföringskanaler och exportmöjligheter, information om båda ländernas säljkanaler och utbildning i exportkunskap och materialegenskaper etc. I arbetet ingår också utarbetande av kriterier för begreppet Naturkvalité. Målsättningen är att utveckla nya produkter i lövträ, dokumentera forskningsresultat vad det gäller lövträets egenskaper samt att bilda nätverk mellan i ämnet berörda parter.

4.4.5.4 Horisontella mål

Miljö nämns i § 2 i våra stadgar, som ett övergripande mål, och skall genomsyra all verksamhet.

Miljö, jämställdhet och ungdomsinriktning bedöms i den checklista som finns till varje projekt fr.o.m. 2004.

Jämställdhet och integration finns med bland projektens indikatorer vid ansökan om stöd.

4.4.5.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Genomförda projekt	Antal	300	40
Nya heltidsarbeten	Antal	75 (45 kv/30 män)	23 (10 kv/13 män)
Nya deltidsarbeten	Antal	75 (50 kv/25 män)	22 (14 kv/8 män)
Nya nätverk	Antal	300	196
Deltagare i utbildningsinsatser	Antal	800 (450 kv/350 män)	589 (293 kv/296 män)
Projekt med inriktning på bevarande och utvecklande av natur- och kulturarv	Antal	15	37
Projekt med jämställdhetsprofil	Antal	8	12
Projekt med integrationsprofil	Antal	5	9

Kommentarer över utfallet: Utfallet är över förväntan. Knappt hälften av beslutade projekt är redovisade (40 av 101) och utfallet är enligt ovan.

Smålandsgruppen				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
29 650 647	23 944 763	12 245 398	128,05	38,26

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leader-programmets formella krav.
- LAG-ordförande är Klas Håkansson (ideella sektorn)
- Verksamhetsledare är Ewa Engdahl

4.4.6 Astrid Lindgrens hembygd

4.4.6.1 Hänt under året

Positivt under året har bl.a. varit det fortsatta arbetet med att skapa nätverkskontakter över kommun- och länsgränser mellan ungdomsråden, fritidsledare, personer som arbetar med kultur, offentligt och ideellt, kommunalråd och kommunchefer, skolpersonal, företagare och kommunernas näringslivsbolag.

Det LAG-drivna projektet ”Ungt Skapande” i Astrid Lindgrens hembygd har resulterat i att alla kommuner i samverkan arrangerat fyra lokala kulturfestivaler och en regionfestival. Syftet är att främja ung kultur. Arrangemangen görs med och för unga.

LAG-gruppen har under året ägnat tid åt egenutvärdering som givit nyttiga lärdomar och bra underlag för den fortsatta verksamhetsplaneringen. LAG-gruppen har också ägnat tid åt att arbeta fram en förtydligad varumärkesplattform och budskap om föreningens syfte och mål, såväl för den interna som den externa marknadsföringen.

Astrid Lindgrens hembygd har avtal med Ungdomsstyrelsen att fungera som så kallad Ungdomspolitisk stödjepunkt. Avtalet innebär att föreningen erhåller medfinansiering av avsevärd storlek. Men det mest betydande är framförallt att frågan om god ungdomspolitik i Leader-områdets kommuner får en extra dignitet.

Mindre bra för verksamheten under 2004 är att mycket tid har ägnats åt tidskrävande organisations-/personalfrågor:

I LAG-projektet Ungt skapande i Astrid Lindgrens hembygd, där särskild projektledare anställdes, gjordes överenskommelse med denna så att anställningsförhållandet avslutades i förtid. Detta har självklart försenat arbetet i projektet men har också tagit tid och påverkat övrig verksamhet och personal.

Den som har varit anställd sedan programperiodens början för ekonomi/administration har under 2004 först gått ner i tid pga. mammaledighet för att sedan få beviljad tjänstledighet för studier. Under 2004 har situationen lösts med flera deltidsanställda. Detta har tagit tid att ordna och har av naturliga skäl påverkat det arbete som utförs inom ekonomin/administrationen.

4.4.6.2 Projektverksamheten

”Framtidens skola i Järnforsen”, ett projekt som vid första projektbeskrivningen/-ansökan var nära att betraktas som en icke-innovativ satsning på skolgårdsmiljö men som vid djupare diskussioner och vid genomförandet istället kan betraktas som ett mycket lyckat projekt med avsikt att få ökad samverkan mellan skola-näringsliv och föräldraförening.

Syftet med projektet var att skapa en attraktiv skola och därmed kunna attrahera arbetskraft till det företagstata Järnforsen.

I en hårt pressad kommunekonomi blev skolan under 2004 nedläggningshotad men tack vare det starka samhällsengagemang projektet inneburit har kommunen ändrat ståndpunkt.

”Sheena” är en ideell förening i Hultsfred som arbetar för jämlikhet och då särskilt för att främja unga tjejers inträde i den kill-/mansdominerade musikbranschen. 2004 arrangerades ett så kallat ”popkollo” där unga tjejer från hela landet samlades i Hultsfred under en sommarvecka för att utvecklas inom musik. Unga tjejer fick möjligheten att möta vuxna och etablerade kvinnliga artister. Konceptet med popkollo är nu på god väg att spridas till andra delar av Sverige.

”Ungt entreprenörskap i Astrid Lindgrens hembygd” är ett LAG-drivet projekt för att främja ung företagsamhet. Med egen initierad forskning kring ungas föreställningar kring företagsamhet verkar projektet sedan med tre huvudinriktningar nämligen 1) attitydpåverkande

arbete via media, skolor och politiker 2) test och utarbetande av modeller som stödjer ungas möjligheter att förverkliga idéer och 3) konkreta stöd till unga som vill utveckla affärsidéer.

4.4.6.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

Under 2004 har en förstudie startats för att få i gång arbetet inom insatsområde 2.

Medverkan har också gjorts så att ett svensk Leader-ungdomsnätverk har etablerats. Detta har skett i projektet "Leader+ Ungdomsnätverk" där flertalet svenska Leader-områden varit delaktiga.

I september genomfördes delaktiviteten "Ungdomseventet" i Rockcity, Hultsfred. Ett 100-tal ungdomar från svenska och skotska Leader-områden deltog.

4.4.6.4 Horisontella mål

Sysselsättning: indikatorn antal nya arbetstillfällen. Leader-checkarna till unga som vill utveckla affärsidéer är de delprojekt som har sysselsättningsmål.

Ungdomar: obligatorisk indikator för alla projekt är a) antal delaktiga i projektet b) antal direkt nytta av projektet.

Astrid Lindgrens hembygd har inga kvantitativa mål gällande miljö, jämställdhet och integration.

4.4.6.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Nya arbetstillfällen: - totalt - kvinnor - män - inom privat tjänstesektor (PTS) - inom kunskapsintensiv industrisektor (KIS)	Antal	Totalt: 75 Kvinnor: 45 Män:30 PTS: 20 KIS: 20	6 2 4
Nya samarbetskonstellationer/nätverk	Antal	80	37
Deltagare i utbildningsinsatser: - totalt - unga - kvinnor - män	Antal	Totalt: 1050 varav Unga: 550 Kvinnor: 575 Män: 475	2478
Bidrag till att ungdomar uppfattar sig delaktiga i samhällsutvecklingen	Antal	Direkt delaktiga: 1000 Direkt nytta av projekten: +3000 Totalt: 4000	4323 9324
Entreprenörskap, företagsamhet, förnyelse i arbetslivet, integration och mångfald	Antal projekt	45	6 (entreprenörskap), 1 (förnyelse i arb.livet), 3 (integration o mångfald)
Projekt med tydligt inslag av omvärldskontakter - över kommungränsen - i Sverige - internationellt	Antal Anges om/vilket slag av omvärldskontakter	60 varav 20 internationella	9 (öv kommungränsen) 4 (i Sv) 4 (internationellt)
Förändring av antal invånare (inflyttning)	Antal	Totalt: -428 Se separat uppställning i PK. 15-64 år: närmare riket	Uppföljning av dessa indikatorer görs senare under och efter programperioden.
Bidrag till positiv attitydförändring att leva och verka i området	Procentökning	+ 20 %	Uppföljning av dessa indikatorer görs senare under och efter programperioden.

Kommentarer över utfallet: Generellt kan sägas att ett stort antal projekt inte är slutrapporterade. Vi har ett ramprojekt där vi kan bevilja så kallade utvecklingscheckar med högsta belopp om 20 000 kr. Fram till 31 dec 2004 har det beviljats 45 stycken checkar vars resultat inte avspeglar sig i utfallet för indikatorer.

Antal nya arbetstillfällen: Utfallet vi redovisar är enbart för de sk Leader-checkarna som är stöd till att utveckla affärsidéer. Varje nystartat företag (6 st) omräknar till lika många sysselsatta.

Bidrag till att stimulera entreprenörskap, förnyelse i arbetslivet: Jämfört med målet om 45 projekt kan resultatet tyckas lågt. Bör dock tas hänsyn till att LAG driver stort eget entreprenörskapsprojekt där Leader-checkar hanteras.

Antal deltagare i utbildningsinsatser: om definitionen "organiserad utbildning" innebär krav på kursplaner etc. är angivet antal för högt. I angivet utfall finns ett stort antal som deltagit i visserligen kompetenshöjande insatser men utan formella kursplaner etc.

Ej redovisade indikatorer är a) Förändring av antalet invånare och b) attitydförändring till att leva och verka i området: Uppföljning av dessa indikatorer görs senare under och efter programperioden.

Astrid Lindgrens hembygd				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
24 074 426	16 792 795	7 447 793	95,92	28,66

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leader-programmets formella krav. LAG-gruppen kommenterar dock att proportionerna mellan sektorerna har förändrats så att fördelningen inte längre är 1/3 från respektive samhällssektor. Föreningen kommer nu att värva nya LAG-medlemmar och särskilt från den privata sektorn.
- LAG-ordförande är Göran Ehn (Hultsfreds kommun, offentlig sektor)
- Verksamhetsledare är Jacob Käll

4.4.7 Leader+ Sjuhärad

4.4.7.1 Hänt under året

Saker som Leader+ Sjuhärad nämner som positiva händelser under året är ungdomsgruppens initiativ till ungdomsprojektet ”PUSS”, resultatet av företagschecken som både varit populär och också genererat många nya jobb och företag i området samt projektledarfrukostarna som har blivit en lyckad mötesplats för nätverk mellan projekten.

Checkarna (det finns företagscheck, ungdomscheck, kulturcheck och stimulanscheck) har visat sig vara ett bra sätt att stimulera till utveckling och kreativitet. Med ett enkelt ansökningsförfarande, korta beslutstider och förenklad redovisning når detta många idébärare som annars inte skulle utvecklat sin idé i ett huvudprojekt.

Företagschecken är den som varit mest sökt av checkarna och det har också visat sig att med dessa små medel har mycket bra resultat nåtts när det gäller indikatorerna. Många arbetstillfällen och företag har tillskapats, liksom nya produkter och omsättningsökningar.

Ungdomsgruppen som tar beslut om ungdomschecken har haft problem med att nå ut till ungdomar med information. I och med det nystartade projektet ”PUSS” kommer man dock att arbeta aktivt med detta under 2005 och 2006. En stor del av de lokala projektidéer som initieras genom ”PUSS” har möjlighet att bli finansierade med en check.

Kulturchecken är ofta den möjliggörare som behövs för att testa en ny idé inom den kulturella sektorn. I de beviljade projekten finns en potential som gör att evenemanget kan bli självfinansierat i framtiden.

Den nyinrättade stimulanschecken har ännu inte blivit marknadsförd så att ansökningar kommit in.

Mindre positivt under året har varit att projekten oftast har svårt att hålla angiven projekttid, vilket innebär att vi i huvuddelen av projekten måste göra omprövningsbeslut. Det kan ibland bero enbart på en enda faktura som betalats efter sista projektdagen.

Vid fyra tillfällen har kommunernas kontaktpersoner för Leader+ kallats till information och erfarenhetsutbyte. Dessa möten har hållits ute i de olika kommunerna och ofta har något projekt besökts eller inbjudits för att sprida kunskap om den lokala verksamheten.

Vid årsskiftet var beslut tagna om 63 procent av projektmedlen. Det betyder att 37 procent återstår. I dessa 63 procent ingår administrationen hela programperioden samt kostnaderna för LAG-drivna projekt och checkar vars ansökningar kommer att beslutas de nästkommande två åren.

4.4.7.2 Projektverksamheten

Vid årsskiftet hade totalt 226 intresseanmälningar/ansökningar inkommit. Det innebär att 29 nya ansökningar inkommit under året. Det är 16 färre än förra året, men lägger man till dessa 66 checkansökningar som inkommit är det en ökning med totalt 50 ansökningar. LAG har bifallit tio projektansökningar och avslagit lika många. Sex av de inkomna ansökningarna har arbetsutskottet valt att inte lyfta i LAG. En av dessa har hänvisats till och beviljats en kulturcheck. En annan ansökan har hänvisats till Regionens företagsstöd.

Leader+ Sjuhärad lyfter fram två av sina projekt som särskilt lyckade:

Projektet ”Kunskap” som fått mycket uppmärksamhet med sin idé att låta hembygdsföreningarna gemensamt tillverka en bygdebok i CD-format för utdelning till alla skolor, bibliotek, turistbyrå etc.

Projektet ”Växa tillsammans” för Svenljunga kommun som har utvecklats till ett framgångsrikt projekt med stort engagemang från såväl näringsliv, kommun som byalag. Projektet syftar till att försöka vända den negativa befolkningsutvecklingen i kommunen.

LAG-gruppen driver även egna projekt. Affärsutvecklingsprojektet är ett exempel. Det omfattar ca. 30 pågående eller avslutade Leaderprojekt. Komponenter i projektet är nätverksträffar med workshops inom hemsidesutveckling, prissättning, guide- och värdskapsutbildning. Aktiviteter som marknadsföring och broschyrutveckling har genomförts liksom affärsutvecklingsbesök med företagsanalys, utvecklingspotentialer och åtgärdsplaner.

4.4.7.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

Ett projekt pågår tillsammans med Tyskland, som arbetar med fisketurism. Projektet har haft många kontakter och bl.a. varit på mäsas i Tyskland där man marknadsfört både det egna projektet och andra projekt i Leader+ Sjuhärad.

Programansvarig tillsammans med projektledaren för ”Våra ungdomar – vår miljö” var under året i Finland för att hjälpa LAG Björneborg att starta upp ett motsvarande projekt, med finska villkor. Under besöket genomfördes ett möte med finska aktörerna såsom arbetsförmedling, socialkontor, skola etc. Tillfälle fanns också att träffa LAG och informera om arbetssättet inom Leader+ Sjuhärad samt göra studiebesök i några bevarade kulturmiljöer.

I samband med ”Ungdomseventet” i Hultsfred togs kontakter med ungdomar från Skottland. Dessa kontakter kommer att fördjupas inom ”PUSS-projektet”.

LAG-gruppen har varit på besök i Vendsyssel, ett danskt Leader-område. Vissa gemensamma nämnare finns, men inget konkret är påbörjat ännu.

4.4.7.4 Horisontella mål

Vi har inte haft någon särskild uppföljning av dessa som horisontella – eftersom de ingår i de egna planspecifika indikatorer.

4.4.7.5 Planspecifika indikatorer

Aktivitet/konkretisering av åtgärd	Indikator	Måttenhet	Förväntat resultat	Uppnådda T o m 2004
Företagande	Projekt	Antal	80	14
	Nya företag	Antal	50	8
	Nya jobb	Antal	5	7,75
	Nya produkter	Antal	5	31
	Omsättning	Mkr	+10Mkr	190 tkr
Nätverk	Deltagare	Antal	Totalt 160 Därav 80 kv/80 män	185
Kultur	Projekt	Antal	300 ⁴	38
	Deltagare	Antal	4500	2 508
	Därav deltagande ungdomar	Antal	1600	2 147
Natur	Projekt	Antal	10	3
Miljö	Projekt	Antal	15	4
	Gröna jobb	Antal	50 ⁵	3
Integration	Projekt	Antal	5	4
	Invandrare involverade i projekt	Antal	25	20
Identitet/framtidstro	Antal som känner stark identitet/har stark framtidstro	Antal	+5	
IT	Projekt	Antal	10	5
Ny utbildning	Projekt	Antal	15	18
	Deltagare	Antal	2000	990

Kommentarer över utfallet: Indikatorerna lägger vi själva in i datorn vid beslut och då projekten är avslutade. Vid en genomgång på en konferensdag i september kunde vi konstatera att de flesta indikatorerna redan är uppnådda om alla beslut genomförs enligt plan. Den indikator vi inte kommer att uppnå är den som mäter ungdomars trivsel före och efter Leader-perioden.

⁴ Huvuddelen avser små projekt, som regel byalagsbaserade eller liknande.

⁵ Utöver "Nya jobb" ovan.

Sjuhärad				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
28 571 063	20 790 286	8 496 889	92,21	27,55

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leader-programmets formella krav. Förutom LAG finns en ungdomsgrupp knuten till LAG, som tar beslut om ungdomscheckar, fungerar som remissorgan när det gäller ansökningar med ungdomsanknytning m.m.
- LAG-ordförande är Janåke Sjöquist (Sjuhärads Kommunalförbund, offentlig sektor)
- Verksamhetsledare är Annika Andersson

4.4.8 Våg 21

4.4.8.1 Hänt under året

Ett axplock av aktiviteterna inom Våg 21 det senaste året:

- I samarbete med länsstyrelserna i Sörmland och Östergötland genomfördes den 7 februari en Idédag på Kjesätters folkhögskola kring entreprenörskap och landsbygdsutveckling.
- 16 irländska ungdomar med vuxna deltog i transnationellt samarbete i Fiskeboda under vecka 8 där de bl.a. ägnade sig åt issegling. I juni deltog 14 ungdomar och vuxna i segling under ebb – flod förhållanden i Sligo på Irland inom ramen för projektet ”Issegling på Hjälmaren”. Även personal från Leader-kansliet besökte Sligo på Irland för ungdomsprojektet med segling.
- Projekt ”Mullvaden” i Flen nominerades till Årets Leader 2003. Projektet innebär ett nytt koncept för källsortering som i högsta grad involverar lantbrukare och hushåll på landsbygden. Projektet ska undersöka olika metoder för källsortering som kan vara vägledande för andra småskaliga hanteringar av komposterbart avfall.
- Våg 21 deltog vid Jordbrukets dag i Julita under temat ”Liv på landet”. 11 projekt på, i och kring Hjälmaren presenterades.
- Vid Glesbygdsvverkets generaldirektör Kerstin Wallins besök på länsstyrelsen Sörmland visades fyra projekt kring landsbygdsutveckling varav tre av dessa var Våg 21 Leader+ - projekt.
- I samarbete med Euro Info Point, gymnasieskolorna i Katrineholm, Arbetsförmedlingen Utland och Ungdomsstyrelsen deltog Våg 21 Leader+ i oktober på en informationsdag om EU.
- Våg 21 Leader+ deltog i ett antal konferenser anordnade av Regionförbundet, Länsstyrelserna i Örebro län, Sörmland och Östergötland, landsbygdsriksdagen i Ystad m.m.

4.4.8.2 Projektverksamheten

17 projekt har beviljats under året. Till detta kommer beviljade ungdomscheckar (11 st) och utvecklingscheckar (17 st). Ett par exempel på mycket intressanta pågående projekt:

”Kvalitetscertifierad hästproduktion” (KCH). Sveriges mycket stora betesmarker, dess friska luft och rena vatten är en unik resurs för hästuppfödning, som saknas i många av våra konkurrentländer. Detta projekt är baserat just på detta förhållande i kombination med att många ägare till värdefulla hopphästar bor i storstäder. Dessa hästägare har oftast inte egna uppfödninganläggningar utan måste inackordera sina föl och unghästar på landsbygden i områden som i princip är olönsamma för spannmålsproduktion men som passar sig utmärkt för hopphästuppfödning där kuperad, stenig mark bildar naturlig träning för hästarna. En effektiv marknadsföring (välbesökt, internationell, uppdaterad hemsida med specialiserad hästdatabas) och kvalitetscertifiering är dock en förutsättning för att dessa områden skall bli uppmärksammade som attraktiva centra för hopphästuppfödning. Man har hittills varit representerade i Holland, England och Tyskland och finns representerade i de flesta internationella hästhoppstidningar. Projektet tar upp den största resurs som Sverige har i förhållande till Europa i övrigt, nämligen vår gleshet.

”Forsby Arena”. I nordvästra Sörmlands glesbygd, vid näset mellan sjöarna Hjälmaren och Öljaran på gränsen mellan Vingåkers och Katrineholms kommuner ligger Forsby kalkbrott, en

unik miljö i Mellansverige. Här vill vi skapa en spännande idrotts- och kulturarena i ett dramatiskt vackert kalklandskap. Anläggningen är utformad dels för att kunna ta emot åskådare men framförallt för att skapa en omgivning för TV-sända evenemang.

Projektet är en förstudie och ett analys/visionsarbete som tar fasta på hur projektet Forsby Arena som en kultur- och friidrottsarena kan utvecklas och i vilka former arbetet ska fortgå. I projektet ingår ett omfattande utredningsarbete för att klarlägga de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för projektets genomförbarhet.

4.4.8.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

De aktiviteter som bedrivs ligger inom det ramprojekt som beviljades år 2003. Redan innan regelverket för insatsområde 2 var helt fastställt hade tre aktiviteter genomförts; ”Kulturväv” vars syfte var att bygga vidare på det hantverksnät som bildats mellan Baltländerna och Vingåkers kommun. Som en följd av det projektet skapades ”Kulturdag i Regna” där samarbetet mellan de Baltiska grupperna och Vingåkers kommun fördjupades. ”Stablemates” var ett projekt mellan ungdomar i Vingåkers kommun och ungdomar i Canterbury Kent beträffande ungdomsverk-samhet inom ridsporten.

Det treåriga projektet, ”Issegling vid Hjälaren”, handlar om ett samarbete mellan Sligo på Irland och Fiskeboda där Sligo Sailing club och Svenska isseglarförbundet samarbetar kring ledarutbildningar för segling kontra issegling.

Även Våg 21 medverkar i det interregionala projektet ”Ungdomsnätverket”.

4.4.8.4 Horisontella mål

Antalet avslutade projekt är fortfarande så få så att de horisontella målen inte kunnat mätas. Just nu pågår en utvärdering i samarbete med Futopia (Örebro universitet) vilket innebär att Våg 21 under året kan konkretisera sig.

4.4.8.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Attitydförändring	Antal deltagande varav antal % gått från värde 2 till värde 4	300 60	
Nya startade företag	Antal totalt Varav startade av kvinnor	20 10	
Startade lokala lärcentra	Antal	7	
Nya servicelösningar	Antal	8	
Engagerade ungdomar	Antal	150	
Integrationsprojekt	Antal	20	
Jämställdhetsprojekt	Antal	5	
Ekologiskt byggande	Antal	10	
Nätverk	Antal aktivt deltagande individer tot., varav från offentliga organisationer, Företag Privata organisationer	300 30 70 200	

Kommentarer över utfallet: ingen redovisning ännu eftersom antalet avslutade projekt är för få.

Våg 21				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
25 574 745	17 432 233	6 054 737	73,40	21,93

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppen för Våg 21 består av två delar: styrelse och fullmäktige. Styrelsen uppfyller programmets formella krav. Däremot är fördelningen mellan kvinnor och män ojämnt fördelad i fullmäktige. Våg 21 ska upprätta åtgärd.
- LAG-ordförande är Karl-Gunnar Källersfors (ideell sektor)
- Verksamhetschef är Karina Veinhede

4.4.9 Intryck Hälsingland

4.4.9.1 Hänt under året

Positiva saker under 2004 har varit:

- Den egna halvtidsutvärderingen visade att arbetet hittills i många stycken varit lyckosamt samtidigt som den gav hjälp till att förbättra delar av arbetet.
- LAG:s egen översyn av organisation, bemanning, avslutning av Leader+uppdraget har kommit igång på allvar.
- Flera av de stora projekt som Intryck Hälsingland medfinansierar har klarat av svåra hinder och förefaller kunna fullföljas på ett effektivt sätt.
- Insatsområde 2 har kommit igång på allvar.
- Ramprojekten, inte minst ”Profilering evenemang” och ”Ungdomscheckarna” har prövat nya spännande områden och bidragit till att många har lärt sig hantera projekt och projektekonomi, bygga nätverk, administrera. Därtill har det lett till ett kraftigt ökat engagemang runt om i området.
- Ett par helt innovativa projekt har sett dagens ljus.

Några negativa saker:

- Svårighet att få LAG-mötena beslutsmässiga. Ledamöterna är spridda över hela området, som är stort, och inte med helt enkla kommunikationer.
- Svårigheter för ungdomsledamöterna att orka med både LAG:s ordinarie verksamhet och ungdomscheckarna.
- Problem med likviditeten – en förening bör inte basera merparten av sin verksamhet på delvis EU-finansierad verksamhet utan ha en mer stabil grund.
- Regelverket kring framför allt Insatsområde 2 alltför snårigt.
- Alltför stora oklarheter i finansiering av slutskedet av redovisningen efter Leader+uppdraget, det vill säga tiden 2007 – 2008.
- Viss brist på samordning mellan de centrala myndigheterna/organisationerna mot vilka Intryck Hälsingland har att arbeta inom Leaderuppdraget.

4.4.9.2 Projektverksamheten

I stort sett alla projekt där Intryck Hälsingland fungerar som medfinansier har hittills varit lyckosamma med ett stort undantag och ett par mindre. Lyckade är det som har lett till brett engagemang, hållbara nätverk och med en framtid där man inte är beroende av fortsatt medfinansiering av Leader-medel. Projektexempel:

”Rådgivning Hälsingegårdar” – Antikvarisk/Affärsmässig

Hälsingegårdsägarnas Intresseförening i samverkan med Läns museet har beviljats totalt 830.965 kr för att ge hälsingegårdsägare dels antikvarisk, dels affärsmässig rådgivning. Pågående projekt. Första året av planerade tre.

”FILMA Hälsingland”

Film Gävleborg tillsammans med Sensus, AV-media och Forsa Folkhögskola beviljades 481.100 kronor för att utveckla filmproduktionen som sysselsättning genom nätverk, fortbildning och filmkommission. Pågående projekt. Första året av planerade två och ett halvt.

”Frivolten” – fältfritt boende

Vuxenskolan i Bollnäs-Ovanåker har beviljats 120.000 kronor för en förstudie om möjligheten att skapa boende för el- och bildskärmsöverkänsliga i en strålningsfri zon i Hälsingland. Stor förstudie klar augusti 2004. Kan leda till senare ansökan om fullskaligt projekt.

4.4.9.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

Intryck Hälsingland har ett ramprojekt där det finns utrymme för såväl ett antal förstudier som för administrations- och personalkostnader. En särskild handläggare är anställd för att arbeta med insatsområdet och en arbetsgrupp med deltagare ur LAG finns.

- En i varje by ”stort projekt – ingen förstudie” (interregionalt)

I ett samarbete mellan tre svenska Leaderområden (Sommenbygd, Intryck Hälsingland och Kustlandet) har ett antal personer i respektive område utbildats i landsbygdsutveckling och processledning och själva använt kunskaperna i lokalt utvecklingsarbete.

- SNAP (Sweden North Pennines Adventure Project) (transnationellt)

Projektet handlar om att bevara och utveckla intresset för folkmusik, särskilt för ungdomar. I samarbete med partner i norra England och troligtvis även Bretagne i Frankrike kommer ungdomar att träffas vid flera tillfällen, en gång i respektive land. En gemensam skiva kommer att göras årligen och en gemensam webbsida byggs upp. Förutom att arbeta med mötet mellan musiker handlar projektet om att bygga upp utbildningsverksamhet på flera nivåer, arkivfrågor samt turistisk marknadsföring av respektive område.

- Upplevelseturism i utveckling (transnationellt)

Högens samhällsförening i Nordanstig har sökt medel för att arbeta tillsammans med området Mecklenburg-Vorpommern i Tyskland. Syftet är att tillsammans arbeta med frågor som har att göra med bevarande av fornminnen, utbyte av kunskaper inom hantverk och social ekonomi.

- Nätverk – Hälsingland – Katalonien (transnationellt)

Bollnäs Folkhögskola har fått stöd för att utveckla kontakterna med Katalonien, Spanien. Avsikten med förstudien är att skapa ett större projekt där folkhögskolan kan komma att bli en mötesplats och samlingspunkt för kulturella kontakter med Katalonien.

Fler projekt är på gång men ännu inte beviljade.

4.4.9.4 Horisontella mål

Intryck Hälsingland har sänt deltagare till olika seminarier och utbildning inom frågorna miljö, jämställdhet och integration. Ramprojektet *Ungdomscheckar* utformades av LAG:s ungdomsledamöter själva och de svarade också för handläggning och beslut med administrativt stöd från Leaderkontoret. *Integration* av det slag som avses här är inte föremål för någon större insats, eftersom antalet boende med utländsk bakgrund är minimalt i området. Däremot finns funderingar kring begreppet integration mellan ursprungsboenden och inflyttare vad gäller bygdeutveckling.

Frågan om långsiktigt sysselsättning tas upp med varje projektägare och inför avslutningsstappen av de större projekten, framhäver LAG i sina beslut att en successiv övergång till sysselsättningsstillfällen utan projektmedel måste beaktas i ansökan och verksamhet.

4.4.9.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Utbildningstimmar i projekten	Antal	30 000	25 000
Nya företagsbildningar inom den sociala ekonomin	Antal	10	1
Nya produkter och tjänster med Hälsingeprofil	Antal	15	10
Projekt som uppnår sina projektspecifika mål	Antal	40	30 (120 om man räknar delprojekt)
Nya deltidsarbetstillfällen	Antal	60 kv/60 män	5 kv/5 män
Folkmängd	Antal	61 827	-

Kommentarer över utfallet: Utfallet är uppskattade siffror som beräknats underhand som projektet pågår. Helt tillförlitliga uppgifter kan besvaras först när avslutade projekt slutrapporterat. Observera att endast ett par projekt hittills har slutförts enligt plan/ ansökan och att antalet arbetstillfällen egentligen inte ens bör skattas i det här skedet.

Det har visat sig att de stora vinsterna – ur lokalekonomisk synvinkel – inte var de man laborerade med under upprättandet av planen utan förstärkningen återfinns i många andra faktorer än antalet sysselsatta personer, utbildningstimmar osv. Ett tydligt exempel är Världens största träkyrka i Edsbyn, ”Edsbyn Arena”, numera ofta kallad ”bandykyrkan”. Detta är bland annat landets första inomhusarena för bandy men också för en lång rad andra aktiviteter som mässor och konferenser och kulturevenemang. Arenan drivs i dag som ett icke vinstdelande aktiebolag med ca 2000 aktieägare spridda över tjugotalet länder. De verksamheter som redan kan bedrivas har skapat stort behov av nya övernattningsmöjligheter, service och liknande. Men det är också viktigt att komma ihåg, att Intryck Hälsingland och Leader+ är en medfinansier. Den som verkligen bör äras är de ideella insatserna och det genomgripande lokala engagemang dessa fört med sig.

I alla projekt som Intryck Hälsingland medfinansierar, är det alltså goda projektidéer och deras upphovsmän som utgör grunden för en som vi i alla fall hittills betraktar som en lyckad satsning av Leadermedel.

Intryck Hälsingland				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
27 960 797	18 585 386	9 890 260	109,67	32,77

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leader-programmets formella krav. Dock kommenterar Intryck Hälsingland att kravet på ungdomsrepresentanter under 25 år är svårt att uppfylla.
- LAG-ordförande är Bertil Eriksson (Ovanåkers kommun, offentlig sektor)
- Verksamhetsledare är Lena Bergils

4.4.10 Kustlandet

4.4.10.1 Hänt under året

Även detta vårt fjärde verksamhetsår har varit intensivt. Speciell uppmärksamhet har ägnats åt analys av var insatserna måste läggas för att på bästa sätt fullfölja vår plan under programperioden. Det gäller prioriteringar i förhållande till utvecklingsplanen och att se över vilka ytterligare insatser som behöver initieras för att åstadkomma ett bra slutresultat.

Under året har en verksamhetsplan för den resterande programperioden fastställts. Bland de prioriterade insatsområdena märks miljöinriktade projekt och projekt med koppling till näringslivet och att öka kvinnors och ungdomars engagemang. Satsningen ”STUV- Stimulans till utvecklingsgrupper” skall utvecklas vidare för programperioden för att grupper och enskilda snabbt och enklare skall komma igång med mindre kostsamma projekt.

Det gäller också att vara väl förberedda för hur ett utvecklingsarbete skall kunna fortsätta även efter Leader-periodens slut 2006. Det är vår förvissning att Kustlandet kan spela en viktig roll då också.

Det har särskilt uppmärksammats i media vilka resultat som Kustlandet Leader+ har åstadkommit och då särskilt antal skapade arbetstillfällen. Det har då varit svårt att nå ut med informationen att de arbetstillfällen som hittills redovisats grundar sig på endast tre slutrapporterade projekt och att de andra projekten fortfarande pågår. Kustlandet har också via artikelsvar i media klargjort att programmet i sig har flera uppdrag än att generera ett antal nya jobb samt de begränsningar som finns för direkt företagsstöd till företag.

Uppmärksamheten har i sin tur påvisat behovet av att kunna redovisa resultat i ett antal ”hårda fakta” i samband med programmets avslutning. Leader-programmet som helhet skulle vinna på om uppföljningen av programmets resultat gjordes enhetligt för samtliga områden.

4.4.10.2 Projektverksamheten

Ett av Kustlandets lyckade projekt är ”Loftahammar Framåt”, projektet var det förarbete som gjordes för att producera en godkänd plan inklusive projektering inför anläggandet av en golfbana. Projektet bygger på en samverkan mellan många aktörer från flera sektorer i lokalsamhället som samlas kring en gemensam idé.

Projektet ”Fortid i Oskarshamns kommun” nominerades till Årets Leader 2003 med motiveringen att det på ett lyckat sätt kombinerar professionell arbetskraft (en utbildad arkeolog) med en stor ideell arbetsinsats motsvarande 1 531 250 kronor eller 8 750 ideella timmar under en treårsperiod. Projektet har vänt sig till såväl en kulturintresserad allmänhet, genom att arrangera ett antal ”lösfyndskvällar”, som barn- och skolungdomar som har deltagit aktivt i fältinventeringarna och varit ”arkeologer” för en dag och på detta sätt lärt sig mera om ortens sten- och bronsålder. Ett av projektets mål är att göra cirka 200 ungdomar delaktiga i projektet.

Projektet ”Vindommen-Kaggebofjärden” nominerades till årets Leader 2002 och projektet har en fortsättning som ”Tillämpning av Vattendirektivet inom Kaggebofjärdens tillrinningsområde”. Styrkan i projektet är det lokala initiativ som ett sextiotal jordbrukare tar. Initiativet och viljan att vara steget före genom att i samverkan med myndigheter, rådgivare, forskare och boende praktiskt tillämpa EU:s ramdirektiv för vatten. Inom projektet genomförs frivilliga och åtgärdsinriktade aktiviteter som leder mot de nationella och regionala miljömålen ”Ingen övergödning” och ”Levande sjöar och vattendrag”. Den uttalade miljöinriktningen överensstämmer mycket väl med Kustlandets tema och utvecklingsplan. Projektet uppfyller även det planspecifika målet att det leder till samverkan mellan myndigheter och bofasta lokalt, regionalt och nationellt. Ett första steg har tagits för en internationell samverkan.

I ramprojektet ”Stimulans till utvecklingsgrupper” (STUV 2) där stöd beviljas för upp till 20 000 kronor har två projekt med kvinnliga företagare visat goda resultat. Ett är ett företagsnätverk på sju företagare (samtliga kvinnor) som har samverkat i en gemensam mässutställning och gjort en gemensam studieresa till ett företag med hälsoinriktning för att kompetensutveckla sina företag och den plattform som nätverket ”Inspira” utgör. I en annan STUV genomför två sjuksköterskor en förstudie som undersöker förutsättningarna för att starta och driva ett äldreboende på landsbygden.

Under 2004 har nya projektbeslut fattats för 9.545.743 kr till 18 projekt. I ramprojekten ”STUV etapp 2” och ”Elev-STUV” har 21 respektive 14 delprojekt beviljats medel och i ramprojektet ”Spinnaker” har för 2004 ett delprojekt fått positivt beslut.

Slutrapporterna och särskilt projektens resultatindikatorer kommer att följas upp närmare.

4.4.10.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

Kustlandet har etablerat ett samarbete med WHELK Leader+ på Skottlands västkust. Leaderområdet WHELK har samma tema som Kustlandet. I augusti 2004 besökte Kustlandet dem och ett antal gemensamma projektinitiativ lyftes fram. Förslag på gemensamma projektriktningar var hållbart ekologiskt byggande i känsliga områden, betesmarker och betesdjur i områden med starka bevarandebestånd, gemensamma initiativ för en hållbar kust- och fiskevård och ekoturism. En fortsatt kontakt har hållits under hösten där olika projektinitiativ förts fram men ännu har inget transnationellt projektbeslut tagits.

Kustlandet har varit en av de tre parterna i det interregionala projektet ”En i varje by- lärande lokal utveckling” som beskrivits i avsnittet om Intryck Hälsingland.

I slutet av året fattade LAG beslut om ytterligare ett interregionalt projekt mellan Kustlandet och Sommenbygd. Projektet utbildar turistföretagare och turistnätverk om vad kvalitetsmärknings ”Naturens bästa” innebär för deras företag och om det är en möjlig företagsstrategi att integrera märknings i företaget. Projektet är ett samarbete med svenska ekoturismföreningen.

4.4.10.4 Horisontella mål

Målen följs upp mot de programspecifika respektive planspecifika indikatorerna som satts upp i utvecklingsplanen. Sysselsättningen mäts i de programspecifika indikatorerna. Här mäts även jämställdheten. Ungdomars deltagande mäts av en planspecifik indikator.

Miljömålet mäts i den planspecifika indikatorn ”Bevarande och utveckling av natur- och kultureresurser”. Indikatorn fyller sin funktion för naturmiljö och kulturmiljö. Svårare är att se mätbarheten av miljömiljö. Mätbarheten av uppfyllelsen av miljömiljö bör ses över.

Integration mäts inte i någon uppföljande indikator. Utvecklingsplanen tar en bred ansats i att så många som möjligt är delaktiga i Kustlandets arbete ”Vi vill engagera unga som vuxna, kvinnor som män, gamla som nya svenskar...” Arbetet bedöms därför vara neutralt och ingen diskriminering förekommer utan programmet är öppet för alla.

4.4.10.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Nya produkter och tjänster	Antal produkter	20	6
Nätverk	Antal projekt Antal nätverk Antal aktivt deltagande företag- /myndigheter/föreningar	10 50 (kommer att ändras till 75) 30	11
Bevarande och utvecklande av natur- och kulturreсурser	Antal projekt	50	3
Tillgänglighet	Antal projekt Nya marknadsföringslösningar Nya transportlösningar	10 5 3	1 0 0
Ungdomsinsatser	Antal deltagande individer	1000	190
Samverkan	Antal projekt varav: lokalt nationellt internationellt	40 25 10 5	5 5 0 0
Nya servicelösningar	Antal	10	0

Kommentar över utfallet: det ”reserverade” utfallet (vilket ej redovisas här), dvs de pågående projekten, redovisar betydligt högre siffror. Utfallet står klart först då projekten avslutats och slutredovisat.

Kustlandet				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
22 415 561	13 615 818	6 669 185	92,25	27,56

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leader-programmets formella krav.
- LAG-ordförande är Bengt Almkvist (Östergötlands skärgårdsförening, ideell sektor)
- Verksamhetsledare är Anna Tjärvar

4.4.11 Leader+ Nedre Dalälven

4.4.11.1 Hänt under året

Under 2004 har verksamheten inom Leader+ Nedre Dalälven omfattat följande huvudområden:

- Uppstart av ett flertal lokala projekt samt gränsöverskridande nätverksprojekt.
- Fortsatt satsning på ungdomsverksamheten.
- En målmedveten satsning på internationella arbetet.
- Fortsatt informationsspridning och utveckling av informationskanaler och informationsmaterial.
- Fortsatt kompetensutveckling och nätverksarbete inom landet.
- Uppföljning av och stöd till pågående projekt

Leader+ Nedre Dalälven har under året varit värd för två internationella möten, som inledning på arbetet i två samarbetsprojekt inom insatsområde 2. I juni besöktes Nedre Dalälven av 14 personer från Pomo Väst i södra Finlands svenskbygder. Senare under sommaren, i augusti, fick vi besök av 13 personer från Skottland, England, Frankrike och Polen. Båda mötena varade under flera dagar och innefattade planering av våra gemensamma projekt, studiebesök samt samvaro under trivsamma former.

4.4.11.2 Projektverksamheten

Intresset för Leader+ har visat sig vara fortsatt stort inom området. Många projektgrupper har under året tagit kontakt med kansliet och kansliets personal har medverkat vid ett stort antal möten med projektgrupper.

Under år 2004 har LAG behandlat ansökningar om 31 nya projekt. Av dessa har 20 projekt beviljats Leaderstöd. Utökad stöd beviljades under året till 11 st pågående projekt.

Tre av de nya projekt som fått bifall under året tillhör insatsområde 2 och drivs i LAG-gruppens egen regi. De utgörs av ett interregionalt ungdomsprojekt och två transnationella projekt med inriktning mot besöksnäringen.

Vid utgången av år 2004 var läget för projektverksamheten totalt:

- LAG-gruppen hade beviljat Leaderstöd på sammanlagt 42,5 milj. kr till 104 olika projekt (84 lokala projekt och 20 större nätverksprojekt som omfattar hela Leaderområdet. Fyra av de sistnämnda projekten tillhör insatsområde 2: Interregionala och transnationella projekt).
- 26 projekt var avslutade vid årsskiftet.
- Tre fjärdedelar av de totala Leader-medlen var reserverade genom projektbeslut.

Ett par projektexempel:

”Dalälvsprojektet, del 1:1”, ska ge förutsättningar för utveckling av den älvanknutna besöksnäringen genom att anlägga bryggor i Grådö och Avesta och etablera samverkan mellan olika intressenter med utgångspunkt från de möjligheter som de nya bryggorna innebär. Leader+ har även bidragit till utbyggnad av parkeringsplatser, farledsutprickning och andra saker som behöver utvecklas för att få fart på sjölivet. Projektet har t.o.m. 2004 skapat tolv nya heltidsjobb och sju deltidjobb inom de verksamheter som bedrivs av Rederi AB Dala-Husby, Dala-Husby Hotell och Hedemora Marin och Motor.

Ungdomsprojektet ”Med musiken som verktyg” består av fem olika delprojekt, där ungdomar får utveckla sina specialintressen: musik, sång, dans, data/teknik och kostym/dekor. Musiken är det gemensamma temat för hela projektet. Alla aktiviteter ska leda fram till en gemensam slutprodukt i form av en musik- eller teateruppsättning, som ska uppföras med projektets verksamma som ansvariga och genomförare. Under projektets gång ska en skrivargrupp växa fram som ska arbeta fram ett manus till en uppsättning med exempelvis en historisk händelse i bygden som tema. Under projekttiden har fyra stora föreställningar producerats, Disneykonsert, Kändisgalan, Påsksmällan och Fattar`u. Samtliga stora publiksuccéer, producerade av ungdomarna i samarbete med lokala grupper och organisationer. Samtliga finns inspelade på video. Projektets medverkan har varit mycket efterfrågat och drygt 100 framträdanden har genomförts i olika sammanhang. Vidare har en replokal iordningställts av kostym och dekorgruppen. En hemsida har producerats av datagruppen. Utöver rent mätbara resultat har många positiva effekter uppnåtts tex bättre kamratklimat i skolan, utökat samarbete mellan ungdomar och vuxna.

Vid utgången av år 2004 hade LAG-gruppen beviljat stöd till sammanlagt 17 ungdomsprojekt (samt därutöver 26 ungdomscheckar). Ungdomsprojekten utgjorde vid årets slut cirka en sjättedel av projekten.

4.4.11.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

Det internationella arbetet har haft en hög prioritet under år 2004. Inom ramen för den förstudie, som LAG tidigare fattat beslut om, har Leader+ Nedre Dalälven under år 2004 haft en projektanställd handläggare för att på heltid arbeta med internationella frågor.

Under året har två partnerskap etablerats, där överenskommelse träffats om att inleda ett långsiktigt samarbete. Ambitionen är således att nedanstående konkreta samverkansprojekt inom Leader+ i båda fallen skall utgöra ett första steg mot en mer långsiktig samverkan som sträcker sig längre än nuvarande programperiod. Båda partnerskapen ligger i linje med den strategi som LAG tidigare antagit för interregionalt och internationellt samarbete inom insatsområde 2. De konkreta projekten är främst inriktade på att stärka de deltagande Leaderområdenas internationella marknadsföring av turispaket och turismprodukter.

- Landsbygdsturistisk områdessamverkan – RTT (Rural Tourism Twinning)

Partnerskapet omfattar fem Leaderområden i fyra länder: Somerset Levels & Moors i England (projektkoordinator), Tyne-Esk i Skottland, GAL Gapençais i Frankrike, Nisko County i Polen samt Nedre Dalälven i Sverige. Arbetsspråket är engelska. Kontakterna inleddes genom partnersök med hjälp av Svenska Leadernätverket och besök av Nedre Dalälvens internationella handläggare i övriga partners områden under början av året.

Projektplanerna vidareutvecklades under hösten och ett uppföljande planeringsmöte genomfördes i Bryssel den 23-24 oktober. Det konkreta arbetet inom projektet kommer att inledas under år 2005.

- Hand i Hand över Havet

Projektet utgår från ett tvåpartnerskap mellan Pomoväst i Södra Finlands svenskbygder och Nedre Dalälven. Arbetsspråket är svenska. Riktlinjerna för samarbetet drogs upp vid ett möte den 18-19 juni, då en delegation bestående av såväl LAG-ledamöter som kanslipersonal besökte Nedre Dalälven. Kontakter via e-post och telefon under sommaren och början av hösten följdes upp av ett besök hos Pomoväst den 5-6 oktober av ordföranden och verksamhetsledaren. Efter ytterligare dialog via e-post kunde LAG fatta beslut om projektet den 23 november.

Inom det interregionala samarbetet medverkar Nedre Dalälven i det nationella ungdomsnätverket för alla Leaderområden i Sverige med namnet *Leader+ Ungdomsnätverk*.

Ungdomarna kommer att ges möjlighet att spela en aktiv roll även i de båda internationella projekten RTT och Hand i Hand över Havet (se ovan).

4.4.11.4 Horisontella mål

I princip krävs för alla projekt, som inte är ungdomsprojekt, att sökanden måste visa, att projektet har goda förutsättningar att bidra till *nya och bevarade arbetstillfällen*. En "röd tråd" i den lokala utvecklingsplanen är Nedre Dalälvsområdets höga *natur- och kulturmiljövärden* samt områdets intressanta historia. Urvalskriteriet Miljö – ekologisk hållbarhet är därför viktigt vid LAG-gruppens ställningstagande till projektansökningar. Vid projektbeslut utgör *Jämställdhet* ett särskilt urvalskriterium. Den lokala utvecklingsplanen betonar vikten av att motverka könssegregering såväl på arbetsmarknaden som i samhället i övrigt. Likaså framhålls betydelsen av att ta tillvara de kvinnliga nätverken som resurser i utvecklingsarbetet. *Personer med utländsk bakgrund* utgör generellt sett ett litet inslag i befolkningen i Nedre Dalälvsområdet. Vi har hittills inte fått några ansökningar om projekt, som varit direkt inriktade på att öka integrationen i samhället. Däremot har i flera fall inflyttade utlandsfödda entreprenörer bidragit med kompetens och engagemang i lokala utvecklingsprojekt. *Ungdomar* i åldern 15-25 år är en starkt prioriterad grupp i planen för Leader+ Nedre Dalälven, där ungdomsprojekten utgör en särskild aktivitet: Stödja ungdomar i deras verklighet. Underifrånperspektiv är därför det viktigaste urvalskriteriet när det gäller ungdomsprojekt.

4.4.11.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Projekt baserade på kultur	Antal projekt	50	6
Projekt baserade på natur	Antal projekt	50	8
Projekt riktade mot nya marknader	Antal projekt	100	2
Nya företag	Antal totalt, varav startade av kvinnor	70 50	3 1 (2 startade av män)
Nya verksamheter startade av ungdomar < 25 år	Antal verksamheter	50	16
Nedre Dalälvens ungdomsbarometer	Andelar av de svarande som angivit en viss inställning	> 50 % av dem som deltagit i verksamheter med stöd har en positiv attityd till hembygden och en positiv förväntan på dess utveckling	-
Samarbetsprojekt - med andra Leader-områden - med Leader-liknande områden - transnationella projekt	Antal projekt	5 5 5	1 0 2

Kommentarer över utfallet: Vid utgången av år 2004 hade 25 projekt avslutats. Rapporteringen av indikatorer till STINS grundad på slutrapporter från projekten i samband med projektavslut är sålunda inte tillfyllest, när det gäller att ge en rättvisande bild av projektens effekter i fråga om nya och bevarade arbetstillfällen samt nya företag. Behovet av djupare analyser av de enskilda

projektens effekter har identifierats och diskuterats inom LAG och kansli under år 2004, vilket lett fram till planering av ett särskilt projekt med bland annat detta syfte i LAG-gruppens egen regi.⁶

Fyra orsaker anges för att nyansera utfallet för hittills avslutade projekt:

- 1) De avslutade projektens karaktär
- 2) Huvuddelen av effekterna visar sig först efter projektslut
- 3) Redan vid projektslut kan det finnas effekter som inte redovisas bland indikatorerna
- 4) Även ett enstaka nystartat företag kan ge stora effekter på den lokala ekonomin

Nedre Dalälven				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
26 643 837	20 705 983	12 165 931	141,57	42,30

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leader-programmets formella krav.
- LAG-ordförande är Per Nordenstam (Tierps kommun, offentlig sektor)
- Verksamhetsledare är Kalle Hedin

⁶ Beslut om projektet, benämnt Stöd och utvärdering av projekt inom LEADER+ Nedre Dalälven fattades av LAG i februari 2005.

4.4.12 Leader+ Sommenbygd

4.4.12.1 Hänt under året

Under året har organisationen på kansliet förändrats så att arbetet på ett tydligare sätt delats in i olika verksamhetsområden där det för varje område finns en ansvarig, som enligt beslut och riktlinjer från styrelsen, ansvarar för genomförande, utveckling och planering inom respektive område. Verksamhetsledarfunktionen har tagits bort. LAG-gruppens ordförande fungerar som personalansvarig och styrelsen har ansvaret för den strategiska styrningen och planeringen.

Ovanstående verksamhetsförändring är ett led i arbetet med att öka LAG-gruppens engagemang och medskapande i genomförandet av utvecklingsplanen. LAG-gruppen och kansliet arbetar härigenom mycket mer integrerat. LAG-gruppen har därför under 2004 också satsat på att ytterligare utveckla medlemmarnas kompetens vad gäller bedömning av projekten i förhållande till planens mål och indikatorer. Det har bl.a. handlat om att internt diskutera definitioner och kravnivåer för de olika grundbegreppen i Leader – t ex innovativitet, partnerskap – samt att sätta in projekten i ett större sammanhang och längre tidsperspektiv.

LAG har haft två utvecklingsseminarier under året. Dels ett heldagsseminarium med halvtids-utvärderaren Lars Larsson med fokus på definitioner, indikatorer och planens innehåll kopplat till resultaten av halvtidsutvärderingen och dels en tvådagars utbildning i omvärldsanalys med en konsult från Kairos Futures. Båda seminarierna var mycket lyckade och har i hög grad bidragit till att lägga grunden för en gemensam referensram när det gäller vad som ska prioriteras under den fortsatta programperioden. Det är ju trepartnerskapets både fram- och baksida –att man går in i ett samarbete från olika håll, med olika förutsättningar och erfarenheter.

Sommenbygd har gått vidare i utvärderingsprojektet med en ny intervjuundersökning som omfattar ett antal Leader II-projekt. Inriktningen är att försöka få fram mer av mjuka värden och icke-kvantifierbara effekter i och utanför projektet. Detta sker i ett forskningsinriktat samarbetsprojekt med LAG-grupperna i Astrid Lindgrens Hembygd och Smålandsgruppen.

Under det kommande verksamhetsåret kommer Sommenbygd att försöka hitta sätt att ännu bättre beskriva vad som är resultatet av arbetet. Vad innebär det för ett lokalsamhälle när människor engagerar sig på det här sättet och när man slussar ut ett antal miljoner i olika verksamheter. Pengarna stannar ju inte hos oss i LAG-gruppen eller ens i projekten – de rullar ju vidare och används till löner, inköp av varor och tjänster, aktiviteter m.m. som i sin tur både ger skatteintäkter och uppdrag för företagen i bygden. Detta är andra konsekvenser av Leader-programmet som behöver lyftas när det handlar om att redovisa ekonomiska effekter.

4.4.12.2 Projektverksamheten

Tillströmningen av projektansökningar har ökat stadigt under året och vid årsskiftet 2004/2005 var rekordmånga projekt i beredning. Detta beror på flera faktorer som att det blivit svårare att få medel i andra stödformer (t ex mål 2, mål 3, LBU), stor uppmärksamhet i media kring våra projekt och att kommunerna i området har fått bättre känsla för vad Leader innebär och vilka möjligheter som finns. Man hänvisar idag fler föreningar/företag till oss och är även själva projektinitiatörer/-ägare.

I Aneby kommun, i projektet ”Kom in”, ska man pröva nya former och metoder för gränsöverskridande samverkan, kommunikation, information och medbestämmande. Projektet består av två delar: dels ska en kommuntidning tas fram som har ett redaktionsråd sammansatt av representanter från kommunens åtta socknar, representant för tätorten och från olika intresseorganisationer. Barn och ungdomar kommer att beaktas särskilt och ska därför ha egna representanter. Dels ska ett medborgarforum vidareutvecklas så att det i större utsträckning tillvaratar synpunkter och idéer från invånarna. Genom kommuntidningen hoppas man kunna ge invånarna en bra helhetsbild av vad som sker runt om i de olika socknarna. Tidningen blir

också en möjlighet för de lokala grupperna att sprida sin information till hela kommunen. Hela projektet skapar möjligheter för ett ökat engagemang och delaktighet och kommer att ge en bra marknadsföring av kommunen. Projektägare är Aneby kommun och Sockenrådet. Projektet avslutas under 2005.

Inledningsvis under programperioden har inriktningen på projekten haft varierande karaktär men med en tydlig övervikt mot kulturprojekt. Det ligger ju nära till hands dels med tanke på vårt valda tema, dels eftersom bygdens historia och kultur är något som engagerar många människor i ideella föreningar. Idag är fler ansökningar med ett tydligt partnerskap och med långsiktighet i.

LAG-gruppen har beslutat att öka resurserna för projektuppföljning och kontinuerlig utvärdering av uppnådda resultat. Under kommande verksamhetsår kommer ett nytt projekt att initieras som syftar till detta och även spridning av resultaten.

4.4.12.3 Aktiviteter inom insatsområde 2

En arbetsgrupp inom LAG-gruppen och en halvtidsanställd handläggare ansvarar för genomförandet. Ett flertal aktiviteter pågår inom insatsområdet. Exempel på verksamhet är ett samarbetsprojekt med Kustlandet inom ekoturism där turismentreprenörer, som har för avsikt att starta eller redan har startat, erbjuder en baskurs inom området ekoturism. Deltagandet i baskursen kommer göra det möjligt för deltagarna att certifiera sig som ett "Naturens Bästa"-företag.

Samarbete har även inletts med ett Leader-område i Finland för att starta ett projekt kring attitydförändringar. Idén bygger på Sommenbygd projekt "Öppna ögon" som har till uppgift att använda en speciell metod för att medvetandegöra människorna i området om deras egen roll och betydelse för områdets utveckling. Även kontakter för inledande av projekt med nya medlemsländer finns.

Arbetsgruppen för Leader+ Sommenbygds insatsområde 2 kommer under våren 2005 att ta ställning till hur man skall förhålla sig till dom uppslag till samarbete som finns men ännu ej är beslutade om. Ett annat projektupplägg som diskuteras är att ta fram ett enklare informationsmaterial för spridning till de redan befintliga projekten om möjligheterna att etablera samarbeten transnationellt och interregionalt.

4.4.12.4 Horisontella mål

Nya och bevarade arbetstillfällen är naturligtvis en mycket viktig faktor när LAG-gruppen bedömer ett projekt och de effekter den sökande angett som mål i sin ansökan. Under 2005 kommer projektintervjuer att genomföras med samtliga projekt och då försöka få fram mer långsiktiga och indirekta effekter som projekten kanske inte själva tänker på. I Sommenbygds plan ligger inte *miljöaspekten* med som någon specificerad indikator. Däremot granskas varje projekt utifrån "hur det påverkar natur- och kulturmiljön i förhållande till nuvarande situation?". Totalt har under perioden 17 projekt (av 33 st) angivit att de haft bidrag till ökad *jämställdhet* som en direkt effekt av projektets aktiviteter. På så sätt får jämställdhetsaspekten utrymme. Något projekt som haft *integration* med som mål eller aktivitet har inte funnits. LAG-gruppen är klart medveten om bristen och arbetar utifrån olika strategier för att nå resultat även inom detta område. Flera projekt har haft inriktning på *ungdomsverksamhet* samt 13 ungdomscheckar. LAG-gruppen har en aktiv ungdomsgrupp och har drivit ett eget projekt under stor del av året vilket lett till att vi bl a fått god marknadsföring av ungdomscheckarna.

4.4.12.5 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2004)
Lokal utveckling i samverkan/nätverk	Antal - projekt - nätverk - deltagande vuxna -deltagande ungdomar	20 20 500 150	39 64 982 2170
Bevarande och utvecklande av natur- och kulturreсурser	Antal projekt	50	38
Nya besöksmål	Antal	20	27
Nya lokala kommunikationslösningar	Antal projekt Antal nya kommunikationslösningar	10 10	1 1
Ungdomsprojekt	Antal projekt Antal deltagare	25 150	18 169
Nya företag/ekonomisk förening	Antal nya företag/ekon fören Antal startade av kvinnor Antal startade av män	20 10 10	3 - -
Bygdeskolor/servicepunkter	Antal projekt Antal nya servicelösningar	10 30	- 1
Länsgränsöverskridande projekt	Antal	10	12
Kommungränsöverskridande projekt	Antal	20	16
Transnationella projekt	Antal	4	
Interregionala projekt	Antal	4	

Kommentarer över utfallet: redovisningen ovan gäller uppnådda resultatet i samtliga beviljade projekt som avslutats t.o.m. 2004 (totalt 33 st). *Lokal utveckling:* Målen är ju vida överträffade redan så här långt och man kan konstatera att det oftast är både utåtriktade aktiviteter och många människor engagerade i projekten. Det har också varit ett tydligt villkor från LAG-gruppen för att bevilja vissa av kulturprojekten som annars varit mer inriktade på investeringar och bevarande. *Nya besöksmål:* Många av kulturprojekten har öppnat sin verksamhet och riktat in sig på att vara tillgängliga för besökare. *Ungdomsprojekt:* LAG-gruppen har en aktiv ungdomsgrupp och har drivit ett eget projekt under stor del av året vilket lett till att vi bl a fått god marknadsföring av ungdomscheckarna. *Nya företag/ekonomisk förening:* Vi har inte haft mer än ett projekt som haft bildandet av nya företag som mål och det är ett handelshus/ekonomisk förening där det har blivit större aktivitet än man förutsåg.

Sommenbygd				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt i % av
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	i % tom 2004	hela programmet
24 122 659	11 423 736	7 263 386	93,36	27,89

* Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2004-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100% och uppåt har uppnått n+2 målet.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller Leader-programmets formella krav. LAG-gruppen kommenterar dock: Med målet att vi ska ha 4 representanter från samtliga 7 kommuner som ingår i Sommenbygd behöver vi nyrekrytera. Dels över huvud taget, dels med inriktning på att öka andelen kvinnor i LAG-gruppen till 50 %. Detta arbete pågår i valberedningen inför årsmötet 2005.
- LAG-ordförande är Mikael Bäckström (privat sektor)
- Verksamhetsledare har inte Sommenbygd. Olika uppgifter har olika ansvariga. LAG-ordförande personalansvarig.

4.5 ANVÄNDNING AV TEKNISKT STÖD OCH RESULTATET AV DETTA
Glesbygdsvverkets och Jordbruksverkets bedömning är att användningen av medel för tekniskt stöd under år 2004 har skett effektivt och ändamålsenligt och att utfallet blivit mycket positivt.

Förutom effektivitet och säkerhet i system och arbete har båda myndigheterna upplevt en god respons från LAG-grupperna på arbetet.

En ökande andel av medlen för tekniskt stöd vid Jordbruksverket har tagits i anspråk för genomförandet av kontroller enligt förordningen (EG) 438/2001, artikel 10 – 12.

För andelen använda medel totalt t.o.m. 2004 för förvaltnings- och utbetalande myndighet, se finansiell översikt i bilaga 5.

4.6 SAMMANFATTNING AV ALLA PROBLEM AV BETYDELSE SOM UPPSTÅTT VID FÖRVALTNINGEN AV STÖDFORMEN OCH DE EVENTUELLA ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS

Ingen av myndigheterna har noterat några allvarliga problem avseende verkens ansvar för stödformen under året.

Dock noteras att några LAG-grupper förbrukar tillgängliga budgetmedel i en relativt låg takt. Det finns därför en risk att dessa LAG-grupper inte hinner förbruka den del av budgeten som för närvarande finns avsatt för dem. Övervakningskommittén har fört samtal om överföring av medel mellan LAG-gruppernas budgetar (se även avsnitt 4.1 övervakningskommitténs arbete).

Beslutade medel under insatsområde 2 (interregionalt och transnationellt samarbete) ligger vid utgången av 2004 fortfarande på en låg nivå.

Jordbruksverket följer kontinuerligt medelsförbrukningen tillsammans med Glesbygdsvverket och övervakningskommittén för att stödja LAG-gruppernas strävan att utnyttja tillgängliga medel på bästa sätt.

4.7 FINANSIELL ÖVERSIKT

För att kunna förstå den ekonomiska situationen i programmet måste man ha förståelse för en grundläggande regel i programmet. Vi har en regel som vi i dagligt tal kallar för ”n+2 regeln”, vilken betyder att senast den 31 december 2004 skall budgetramen för 2002 vara förbrukad. Detsamma gällde alltså under 2003 fast då var det budgetramen för 2001 som skulle vara förbrukad. Vi mäter detta förhållande löpande under året för att se eventuella avvikelser i tid för att kunna hjälpa till att råda bot på situationen. Vi har under 2004 förändrat mätningen på så sätt att vi istället mäter summan på inlämnade rekvisitioner till Jordbruksverket istället för att mäta summan av utbetalda medel. Detta gör att vi ser de ”färskaste” siffrorna i våra bedömningar, eftersom vi ju inte i den nya mätmetoden tar med Jordbruksverkets handläggning i bedömningen.

N+2 regeln finns till för att stimulera användandet av de tilldelade medlen för projekten i Leader+ på ett effektivt sätt. När vi tittar på hela Europas Leader+ program kan vi se att flera länder ligger ”dåligt till” i förhållande till n+2 regeln. Utan denna regel finns ingen egentlig automatisk återföring av medel till gemenskapen.

Vi kan konstatera att det svenska Leader+ programmet hade, per den sista november, den högsta utbetalningstakten av Leader+ medel i Europa. Detta i sin tur gav under 2004 att programmet arbetat in 108% av 2002-års budget, vilket betyder att vi klarade n+2 målet med 8% tillgodo.

Konstateras kan också att både andelen beslutade medel och utbetalda medel överlag hos grupperna ser ganska bra ut. Vid kontakter med de grupper som inte rekviderat i en helt tillfredsställande takt har vi blivit informerade om orsakerna därtill och känner oss tillfreds med situationen (se avsnitt för respektive Leader-område ovan samt bilaga 5 för tabeller över aktuell ställning per den 31 december 2004). Dock kommer förvaltningsmyndigheten att noga följa upp händelseutvecklingen och vid behov vidta åtgärder.

Som tidigare nämnts i årsrapporten tillfördes programmet 715 200 under året. Dessa medel fördelas på de grupper som per den 31 december 2004 hade uppfyllt n+2 kravet. Under våren 2005 kommer ytterligare en avstämning att göras, där grupperna som inte uppnått n+2 kravet skall inlämna en handlingsplan för hur man skall komma till rätta med den låga resursförbrukningen.

Enligt de finansiella aspekterna så löper Leader+ programmet i Sverige bra. Vi kan konstatera att det fortfarande är några få grupper som drar programmet framåt rent finansiellt, medan det är några grupper som ligger efter i de ekonomiska sammanhangen. Enligt kontakt med dessa grupper är den dominerande orsaken till att de halkat efter att man driver stora projekt som lever på annan likviditet och därför är lite sämre på att rekvidera medel.

4.8 INBETALNINGAR FRÅN KOMMISSIONEN

En inbetalning från Kommissionen av förskott om 7 procent av programmets budget motsvarande Tkr 26 609 SEK inbetalades under år 2001.

Rekvissionsvolymen från LAG-grupperna var låg under början av år 2002. Mot bakgrund av detta ansåg Jordbruksverket det inte motiverat att rekvidera medel från Kommissionen före oktober månad 2002. Med anledning av en mindre komplettering av Sveriges programkomplement fördröjdes Kommissionens utbetalning av dessa rekviderade medel tills år 2003, varför inga inbetalningar erhöles från Kommissionen under året 2002.

Under år 2003 har 3 969 256 euro motsvarande Tkr 36 234 SEK inbetalats från Kommissionen.

Till och med år 2004 har Sverige sammantaget rekviderat 11 859 337 euro motsvarande cirka 100 000 000 SEK från Kommissionen. Det motsvarar cirka 29 procent av programmets totala budgetram.

Sammantaget innebär det att Sverige år 2004 klarat nivån N+2.

5 INFORMATION OCH UTVÄRDERING

5.1 PUBLIKATIONER OCH ÖVRIGA INFORMATIONENSINSATSER

Förvaltningsmyndigheten har tagit fram två trycksaker under året: foldern "Vad är speciellt med Leader?" inför ett seminarium på Näringsdepartementet och som fick en stor spridning även utanför denna krets. Broschyren "Vart leder Leader?" togs fram i samarbete med Svenska nätverket för Leader+ och belyser Leader-erfarenheter baserade på resultat från halvtidsutvärderingen och erfarenheter från arbetet i trepartnerskap.

Information om Leader+ publiceras i Glesbygdsvverkets nyhetsbrev som utkom med fem nummer 2004 och går ut till omkring 2000 prenumeranter. Förvaltningsmyndigheten har också gjort pressmeddelanden, bl.a. när Årets Leader presenterades.

Förvaltningsmyndigheten har en representant i nätverket för informatörer som informerar om strukturfonder i Sverige. Nätverket samordnas av NUTEK.

En särskild grupp som funderar över informationsstrategier för Leader startade under året. I gruppen ingår några verksamhetsledare, Svenska nätverket för Leader, Glesbygdverket och en konsult. Några telefonmöten har hållits.

Mycket av informationsspridning och publicering av material sker via internet på webbsidorna hos Svenska nätverket för Leader+ och Glesbygdverket. Alla LAG-grupper har dessutom omfattande egna webbsidor för spridning av information till allmänheten och projektintressenter.

5.2 UTVÄRDERING

Halvtidsutvärderingen för Leader+ levererades till övervakningskommittén och kommissionen i slutet av 2003. I samband med övervakningskommittémötet i slutet av 2003 tillsattes en arbetsgrupp för att hantera utvärderarnas förslag till förbättringar genom förändringar i programmet. Se avsnitt 4.1 Övervakningskommitténs arbete ovan för redogörelse av arbetsgruppens resultat.

Under 2005 kommer en uppdatering av halvtidsutvärderingen att göras genom förvaltningsmyndighetens försorg. Syftet med uppdateringen är att fånga upp mer/nya resultat och erfarenheter inför planeringen av kommande programperiod. Detta med bakgrund i att en ganska liten andel av verksamheten egentligen hade kommit i gång ordentligt under 2003 då halvtidsutvärderingen genomfördes. Uppdateringen av halvtidsutvärderingen ska vara kommissionen tillhanda senast 31 december 2005.

Alla LAG-grupper är i enlighet med programmet ålagda att genomföra egna utvärderingar av den egna lokala utvecklingsplanen och verksamheten man bedriver. I programkomplementet har alla LAG redovisat hur denna utvärdering övergripande ska gå till och när. Nio av de tolv Leader-områdena (Astrid Lindgrens hembygd, Smålandsgruppen, Leader+ Sommenbygd, Kustlandet, Kärnan i Västra Götaland, Carpe Mare, Leader+ Sjuhärad, Leader+ Blekinge E-bygd i gränsland samt Intryck Hälsingland) har fram till och med 2004 genomfört egna utvärderingar av sina respektive utvecklingsplaner. Dessa utvärderingar har alla resulterat i att djupare diskussioner förts inom LAG-grupperna om hur man hittills arbetat och hur man ska arbeta framöver för att på bästa sätt uppfylla den plan man skrev inför programstarten av Leader+, och för att på bästa sätt främja utvecklingen i sitt område. För närmare innehåll i respektive utvärderingen hänvisas direkt till respektive LAG-grupps utvärdering.

6 GRANSKNING/REVISION

Granskningsenheten vid Jordbruksverket, som är oberoende av förvaltande och utbetalande enhet, ansvarar för kontrollerna enligt (EG) nr 438/2001, art 10-12.

6.1 EVENTUELLA FÖRÄNDRINGAR AV KONTROLLSYSTEM

Jordbruksverkets Internrevisionsenhet har under 2003 genomfört revision av system och hantering av Leader+ i Sverige. Det har resulterat i att Jordbruksverkets stödenhet under 2004 har sammanställt nya rutinbeskrivningar för Leader+ vilka godkänts av verkets internrevisionsenhet. Dessa innebar inga större förändringar av de rutiner som hittills tillämpats av Jordbruksverket och LAG-grupperna. Verket ansåg det ändå lämpligt att i samband med ikraftträdandet av dessa nya rutinbeskrivningar genomföra en tvådagars repetitionsutbildning under hösten 2004.

6.2 REDOGÖRELSE AV GENOMFÖRDA KONTROLLER AV SVENSKA MYNDIGHETER SAMT FRÅN KOMMISSIONEN

Vid urvalsprocessen (riskanalys och urval) under våren 2004 beslutades att sex av de tolv LAG-grupperna skulle kontrolleras, dels genom granskning av handläggningen på aktuella Leader-kontor, dels en finansiell kontroll av valda projekt som fallit ut i processen. Även ett projekt i insatsområde 2 (interregionalt samarbete) togs ut för kontroll.

Tidsplanen för dessa kontroller sattes fram till 30 juni 2005. Under 2003-2004 hade de första sex LAG-grupperna kontrollerats.

6.3 REDOVISNING AV 5-PROCENTSKONTROLLERNA

Under 2004 genomfördes och avslutades tolv finansiella kontroller med motsvarande granskning på 6 Leader-kontor. Dessa är de revisionsobjekt som togs ut i urvalet 2003-2004. För perioden 2000 –2004 har därmed kontroller gjorts motsvarande 2,23 procent av totala stödberättigande kostnader (offentlig finansiering), mot i förordningen stipulerade 5 procent. Förklaringen till detta är bland annat att flera kontroller påbörjades i slutet av 2004 men inte avslutades under kalenderåret.

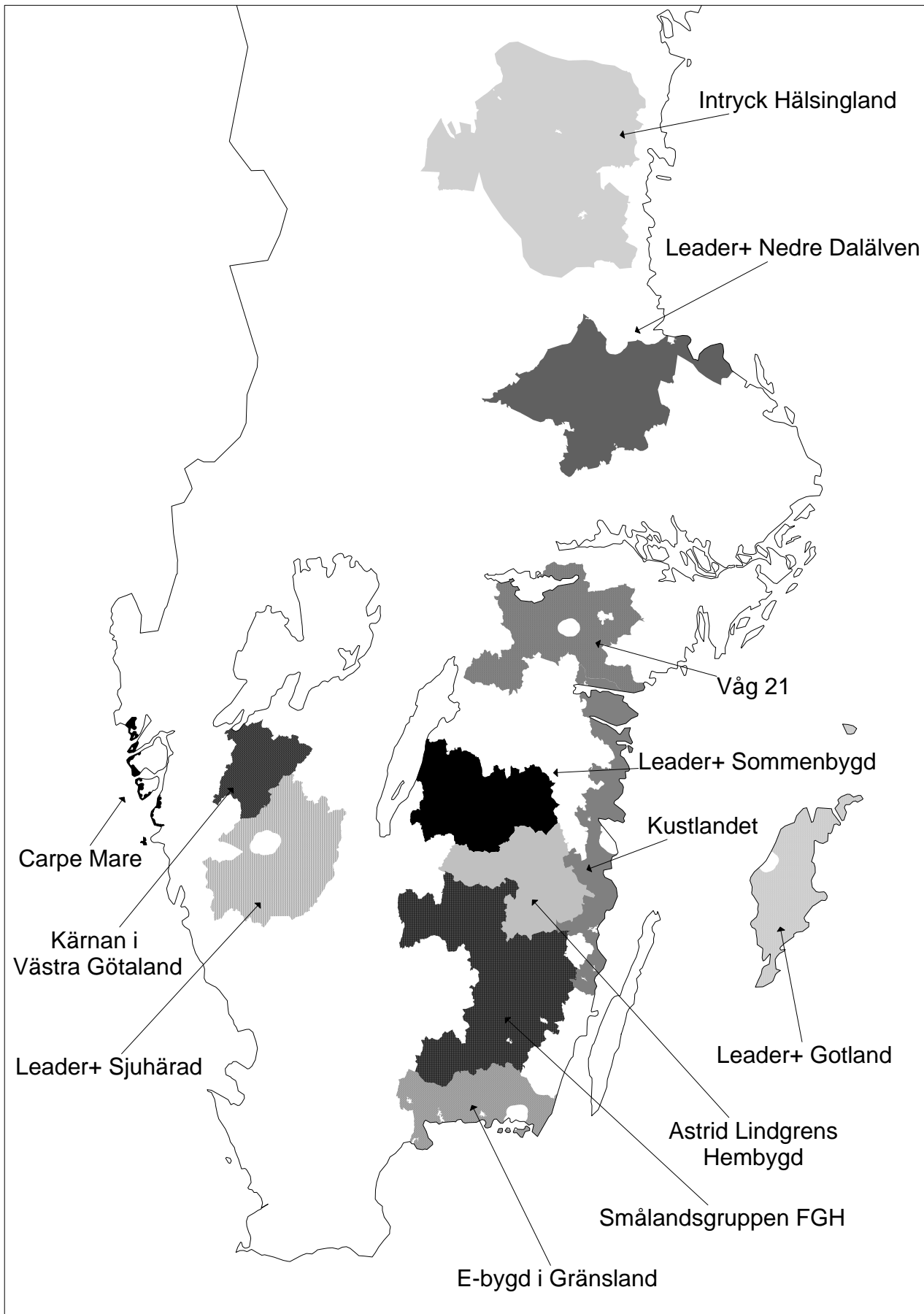
6.4 INSATSER SOM GJORTS FÖR ATT SÄKERSTÄLLA

ÖVERENSSTÄMMELSEN MED GEMENSKAPENS POLITIK

Bilaga 4; uppföljningsrapport *Lärande lokal utveckling*. Denna årliga återkommande rapport syftar till att följa upp olika processer i Leader-arbetet och sådant som annars är svårt att fånga i de mer kvantitativa uppföljningarna. Temat för 2004 års rapport är ”företagande och kommersialitet” och även frågor kring vad som händer efter Leader+. Se vidare bilaga 4.

7 BILAGOR

1. Karta över de tolv Leader-områdena
2. Kommissionens gemensamma indikatortabeller för övervakning av Leader+ program
3. Utfall av programspecifika, nationella indikatorer, på LAG-gruppsnivå (utdrag från STINS)
4. Uppföljningsrapport Lärande lokal utveckling
5. Finansiell översikt på programnivå

Datum: 18.12.2002

Del II

GEMENSAMMA INDIKATORTABELLER

FÖR ÖVERVAKNING AV LEADER+ PROGRAM

2000 - 2006

Översikt över tabellerna

Tabellnummer	Innehåll
Tabell 0	Programinformation
Tabell 1	Programområdets profil
Tabell 2a	Kännetecken för LAG-grupperna (I)
Tabell 2b	Kännetecken för LAG-grupperna (II)
Tabell 3	Finansiell övervakning på åtgärdsnivå
Tabell 4	Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden : Utgifter och antal projekt
Tabell 5	Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden: Antal slutliga stödmottagare
Tabell 6a	Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden : Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt
Tabell 6b	Del 2: Transnationellt samarbete: Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt
Tabell 7	Del 3: Nätverkssamarbete: Faktiska utgifter
Tabell 8	Del 4: Förvaltning, övervakning och utvärdering: Faktiska utgifter
Kommentarer	Medlemsstaternas kommentarer om ifyllandet av tabellerna

L+ SE 2004

Tabell 0
Programinformation

Land:	SE
Regionkod:	
Redovisningsår:	2004
Programkod:	L+ SE

Kontaktperson:

Namn	Mårten Sandström
Organisation	Glesbygdsverket - förvaltningsmyndighet för Leader+
e-postadress	marten.sandstrom@glesbygdsverket.se
Tfn	+46 63 57 67 09

Tabell 1

Programområdets profil

		Indikator	Referensår
BNP per invånare (euro)		21 614	2004
BNP per invånare (i % av det nationella genomsnittet)		100%	2000
Jordbrukets procentandel av BNP		2%	2001
Befolkning (i tusental invånare)	Totalt	9 014	2004
	varav stödberättigat område	703	2001
	andel stödberättigat område (%)	8%	
Områdestorlek (km ²)	total	450 000	2001
	varav stödberättigat område	56 700	2001
	andel stödberättigat område (%)	13%	
Befolkningstäthet (antal invånare/km ²)	Totalt	20	
	varav stödberättigat område	12	
Sysselsättning		75%	2002
Arbetslöshet (%)	Totalt	6%	2004
	Män	NA	
	Ungdomar (< 25 år)	NA	
	Kvinnor	NA	

Tabell 2a

Kännetecknen för LAG-grupperna (I)

		Antal	Andel av de valda LAG-grupperna (%)	Beviljat stöd		
				i tusental euro	Procentandel av totalt beviljat stöd	
Antal LAG-grupper	Som valts under LEADER+	12		143 076		
	Högsta möjliga antalet	12				
	LAG-grupper under LEADER+ som var stödmottagare	under LEADER I		0%		0%
		under LEADER II		0%		0%
LAG-grupper per typ av område	Inom mål 1-område	helt	0	0%	0%	
		delvis	0	0%	0%	
	Inom mål 2-område	helt	9	75%	107 307	75%
		delvis		0%		0%
	Helt utanför mål 1- och mål 2-område		3	25%	35 769	25%
	Som omfattar Natura 2000-områden		12	100%		0%
	Inom mindre gynnade områden	helt	12	100%		0%
delvis			0%		0%	
LAG-grupper per valt prioriterat tema	Användning av ny teknik och know-how		1	8%	11 446	8%
	Förhöjd livskvalitet		4	33%	47 215	33%
	Utveckling av lokala produkter		3	25%	35 769	25%
	Utveckling av resurser i natur och kultur		4	33%	47 215	33%
	Övrigt		0	0%	1 431	1%
	Flera prioriterade teman		0	0%		0%
Antal LAG-grupper per områdesstorlek	< 250 km ²		0	0%		0%
	250 - 500 km ²		0	0%		0%
	500 - 1000 km ²		0	0%		0%
	1000 - 2000 km ²		2	17%	24 323	17%
	> 2000 km ²		10	83%	118 753	83%
LAG-områdets totala yta (km ²)		56 700				
Genomsnittlig områdesstorlek (km ²)		4 725				

Tabell 2b

Kännetecknen för LAG-grupperna (II)

		Antal	Andel av de valda LAG-grupperna (%)	Beviljat stöd	
				i tusental euro	Procentandel av totalt beviljat stöd
LAG-grupper i förhållande till befolkning	< 10 000 invånare	0	0%		0%
	10 000 - 50 000 invånare	5	42%		0%
	50 000 - 100 000 invånare	7	58%		0%
	>100 000 invånare	0	0%	143 076	100%
Totalt antal invånare i LAG-områden (i tusental)		703			
Genomsnittligt antal invånare per LAG (i tusental)		59			
Antal LAG-grupper enligt juridisk form	Lokala och regionala myndigheter		0%		0%
	Andra offentliga organ		0%		0%
	Offentligägda företag		0%		0%
	Ideella organisationer	12	100%		0%
	Privata företag		0%		0%
	Kooperativ		0%		0%
	Branschorganisationer		0%		0%
	Övriga	0	0%	143 076	100%
Uppdelning av LAG-grupperna enligt procentandelen privata aktörer som deltar i beslutsorganet	≤ 50 %		0%		0%
	> 50 to 75 %		0%		0%
	> 75 %	12	100%	143 076	100%
Uppdelning av LAG-grupperna enligt procentandelen kvinnor som deltar i beslutsorganet	< 25%		0%		0%
	25 - 50 %	12	100%		0%
	>50%	0	0%	143 076	100%
Antal LAG-grupper där miljömyndigheter eller icke-statliga miljöorganisationer ingår i beslutsorganet		12	100%		0%
Antal LAG-grupper vars områden inte sammanfaller med administrativa enheter		12	100%		0%

Tabell 3
Finansiell övervakning på åtgärdsnivå

Åtgärd	Begärd information	Totala programutgifter (hela perioden; i tusental euro)			Redovisningsår (i tusental euro)		
		Budget	Utfall	Budgetupp fyllelse i %	Budget	Utfall	Budgetupp fyllelse i %
Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden	Totalt	133 650	30 442	23%	24 420	4 231	17%
	Bidrag från EUGFJ	35 640	11 604	33%	6 512	810	12%
	Nationella offentliga medel	53 460	17 394	33%	9 768	1 242	13%
	Privat finansiering	44 550	1 444	3%	8 140	2 179	27%
Del 2: Stöd för samarbete mellan landsbygdsområden	Totalt	9 426	284	3%	1 559	561	36%
	Bidrag från EUGFJ	2 835	109	4%	469	216	46%
	Nationella offentliga medel	4 252	175	4%	704	345	49%
	Privat finansiering	2 339	0	0%	386	0	0%
Del 3: Nätverkssamarbete	Totalt	1 620	730	45%	1 620	728	45%
	Bidrag från EUGFJ	810	365	45%	810	364	45%
	Nationella offentliga medel	810	365	45%	810	364	45%
Del 4: Förvaltning, övervakning, utvärdering	Totalt	2 430	910	37%	2 430	1 316	54%
	Bidrag från EUGFJ	1 215	455	37%	1 215	658	54%
	Nationella offentliga medel	1 215	455	37%	1 215	658	54%
Totalt	Totalt	147 126	32 366	22%	30 029	6 836	23%
	Bidrag från EUGFJ	40 500	12 533	31%	9 006	2 048	23%
	Nationella offentliga medel	59 737	18 389	31%	12 497	2 609	21%
	Privat finansiering	46 889	1 444	3%	8 526	2 179	26%

Tabell 4

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Utgifter och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 1	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%	0	0	0	0	0
113	0	0,00%	0	0	0	0	0
114	0	0,00%	0	0	0	0	0
121	0	0,00%	0	0	0	0	0
122	0	0,00%	0	0	0	0	0
123	0	0,00%	0	0	0	0	0
124	0	0,00%	0	0	0	0	0
125	0	0,00%	0	0	0	0	0
126	0	0,00%	0	0	0	0	0
127	0	0,00%	0	0	0	0	0
128	0	0,00%	0	0	0	0	0
1301	0	0,00%	0	0	0	0	0
1302	0	0,00%	0	0	0	0	0
1303	0	0,00%	0	0	0	0	0
1304	0	0,00%	0	0	0	0	0
1305	3 467	81,94%	662	1 016	1 789	0	63
1305-1	63	1,49%	25	38	0	0	0
1305-2	0	0,00%	0	0	0	0	0
1306	135	3,19%	22	33	80	0	35
1307	0	0,00%	0	0	0	0	0
1308	0	0,00%	0	0	0	0	0
1309	0	0,00%	0	0	0	0	0
1310	56	1,32%	8	11	37	0	0
1311	0	0,00%	0	0	0	0	0
1312	0	0,00%	0	0	0	0	0
1313	0	0,00%	0	0	0	0	0
1314	0	0,00%	0	0	0	0	0
161	0	0,00%	0	0	0	0	0
162	10	0,24%	1	1	8	1	1
163	39	0,92%	8	11	20	1	8
164	31	0,73%	5	8	18	0	10

Tabell 4

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Utgifter och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 1	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
166	0	0,00%	0	0	0	0	6
167	0	0,00%	0	0	0	0	1
171	0	0,00%	0	0	0	0	0
172	341	8,06%	68	106	167	2	12
173	77	1,82%	9	14	54	0	15
174	0	0,00%	0	0	0	0	0
181	0	0,00%	0	0	0	0	0
182	0	0,00%	0	0	0	0	0
21	0	0,00%	0	0	0	0	0
22	12	0,28%	2	4	6	2	31
23	0	0,00%	0	0	0	0	0
24	0	0,00%	0	0	0	0	7
25	0	0,00%	0	0	0	0	0
3122	0	0,00%	0	0	0	0	0
3123	0	0,00%	0	0	0	0	0
318	0	0,00%	0	0	0	0	0
319	0	0,00%	0	0	0	0	0
322	0	0,00%	0	0	0	0	0
323	0	0,00%	0	0	0	0	0
324	0	0,00%	0	0	0	0	0
332	0	0,00%	0	0	0	0	0
333	0	0,00%	0	0	0	0	0
341	0	0,00%	0	0	0	0	0
343	0	0,00%	0	0	0	0	0
345	0	0,00%	0	0	0	0	0
351	0	0,00%	0	0	0	0	0
353	0	0,00%	0	0	0	0	0
354	0	0,00%	0	0	0	0	0
36	0	0,00%	0	0	0	0	0
Totalt	4 231	100,00%	810	1 242	2 179	6	189

Tabell 5

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Antal slutliga stödmottagare**

Insatsområde	Enskilda							Privata sektorn	Offentiga sektorn	LAG-grupper	Totalt
	Män		Kvinnor		Totalt						
	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	Totalt				
111	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
113	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
121	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
122	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
124	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
125	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
126	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
127	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
128	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1301	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1302	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1303	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1304	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1305	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	12
1305-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
1305-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
1306	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
1307	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1308	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1309	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1310	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1311	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1312	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1313	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1314	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
161	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
163	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
164	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
166	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Tabell 5

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Antal slutliga stödmottagare**

Insatsområde	Enskilda							Privata sektorn	Offentiga sektorn	LAG-grupper	Totalt
	Män		Kvinnor		Totalt						
	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	Totalt				
167	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
171	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
172	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
173	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
174	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
181	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
182	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24	24
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3122	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
318	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
319	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
322	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
323	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
324	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
332	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
333	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
341	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
343	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
345	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
351	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
353	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
354	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	79	79

Tabell 6a

Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden**Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		LAG-grupper	Övriga aktörer	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
113	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
114	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
121	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
122	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
123	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
124	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
125	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
126	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
127	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
128	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1301	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1302	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1303	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1304	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1305	283	100,00%	109	174	0	4	6	15	2	9
1305-2	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1306	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1307	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1308	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1309	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1310	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1311	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1312	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1313	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1314	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
161	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
162	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
163	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
164	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 6a

Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden**Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		LAG-grupper	Övriga aktörer	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
166	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
167	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
171	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
172	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
173	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
174	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
181	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
182	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
3122	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
3123	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
318	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
319	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
322	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
323	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
324	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
332	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
333	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
341	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
343	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
345	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
351	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
353	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
354	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	283	100,00%	109	174	0	4	6	15	2	9

Tabell 6b
Del 2: Transnationellt samarbete

Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		från Leader+ länder	från tredje land	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
113	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
114	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
121	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
122	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
123	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
124	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
125	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
126	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
127	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
128	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1301	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1302	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1303	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1304	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1305	278	100,00%	107	171	0	0	5	1	5	5
1305-2	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1306	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1307	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1308	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1309	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1310	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1311	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1312	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1313	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1314	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
161	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
162	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
163	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
164	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
166	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 6b
Del 2: Transnationellt samarbete

Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		från Leader+länder	från tredje land	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
167	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
171	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
172	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
173	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
174	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
181	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
182	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
3122	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
3123	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
318	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
319	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
322	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
323	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
324	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
332	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
333	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
341	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
343	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
345	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
351	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
353	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
354	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	278	100,00%	107	171	0	0	5	1	5	5

L+ SE

2004

Tabell 7

Del 3: Nätverkssamarbete**Faktiska utgifter**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)			
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 3	EUGFJ	Nationella offentliga medel
1305-5	728	44,94%	364	364

L+ SE

2004

Tabell 8

Del 4: Förvaltning, övervakning och utvärdering**Faktiska utgifter**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)			
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 4	EUGFJ	Nationella offentliga medel
411	1 316	100,00%	658	658
412	0	0,00%	0	0
413	0	0,00%	0	0
414	0	0,00%	0	0
415	0	0,00%	0	0
Totalt	1 316	100,00%	658	658

L+ SE

2004

Kommentarer

Berörd tabell	Kommentarer
Samtliga	Valutakursen 1 euro=8,50 sek

Bilaga 3

Indikatorer	Förväntat resultat av programmet	Förväntat resultat vid projektbeslut	Resultat vid projektets slutrapportering	Resultat i % i förhållande till förväntat resultat
Antal nya arbetstillfällen	1 505	305	153	50%
- utan uppgift om kön		2	2	100%
- kvinnor	798	145	67	46%
- män	707	151	80	53%
- ungdomar		7	4	57%
Antal nya samarbetskonstellationer/nätverk	1 194	412	557	135%
Antal deltagare i utbildningsinsatser	9 970	5 992	5 445	91%
- utan uppgift om kön		381	388	102%
- kvinnor	5 545	1 943	2 006	103%
- män	4 425	1 918	2 356	123%
- ungdomar		1 750	695	40%

Kommentarer:

Vi kan konstatera att vi i årets rapport ser ett mer rättvisande resultat än i tidigare årsrapporter. Detta beror framförallt på att grupperna rapporterat in fler ärenden i det nationella systemet för statistisk inrapportering, STINS.

Bilaga 3

LAG-grupp	Förväntat res av programmet	Antal nya arbetstillfällen				Förväntat res av programmet	Antal nya samarbetskonstellationer	Förväntat res av programmet	Antal deltagare i utbildningsinsatser			
		Totalt	utan spec	kvinnor	män				Totalt	utan spec	kvinnor	män
Astrid Lindgrens hembygd	75	0	0	0	0	80	22	1050	695	695	0	0
Carpe Mare	150	44	4	13	27	50	41	1500	717	388	147	182
E-bygd	150	0				60	5	300	505		250	255
Gotland	75	11		6	5	14	8	100	336		190	146
Intryck Hälsingland	80	12		5	7	30	17	120	0			
Kustlandet	140	3		2	1	75	9	1400	104		95	9
Kärnan i VG	150	17		8	9	60	55	250	1120		425	695
Nedre Dalälven	210	23		12	11	350	169	1000	477		205	272
Sjuhäradsbygden	100	8	2	4	2	15	4	1750	124		62	62
Smålandsgruppen	75	33		16	17	300	162	800	531		277	254
Sommenbygd	200	4		2	2	50	65	1200	712		304	408
Våg 21	100	0		0	0	110	0	500	124		51	73
Summa	1 505	153	6	67	80	1 194	557	9 970	5 445	1 083	2 006	2 356

När vi bryter ner den summerade datan på LAG-gruppsnivå kan vi konstatera att vi har en kraftig variation i materialet. När man tittar på denna nedbrytning bör man komma ihåg att detta sannolikt är siffror i underkant av resultatet, eftersom vissa grupper inte uppdaterat STINS -systemet

När det gäller kolumnerna under arbetstillfällen och utbildningsinsatser finns en kolumn som vi kallat "utan spec". I denna kolumn finns utfall som saknar könsangivelse. Detta är egentligen en felinmatning i STINS -systemet.

GLESBYGDSVERKET

Uppföljningsrapport

LÄRANDE LOKAL UTVECKLING 2004

Innehållsförteckning:

Inledning.....	2
Ger utvecklingsplanen förutsättningar för företagande och kommersialitet?	2
Företagandets och kommersialitetens genomslag i leader+ 2004.....	2
Stöd, finansiering och ägande	3
Överlever Lag-gruppen i framtiden, dvs efter 2006?.....	4
Sammanfattning med kommentarer	5

INLEDNING

Denna rapport är ett led i uppföljningen av det svenska Leader-programmet. Mycket av uppföljningen handlar om att räkna indikatorer, ekonomi, antal projekt mm. Det vill säga s.k. kvantitativ uppföljning. Detta visar dock bara en del av utvecklingen i programmet. Som ett komplement till detta började förvaltningsmyndigheten med att fr.o.m. arbetet med Årsrapport 2002 ställa också andra frågor till LAG-grupperna för att bättre fånga upp andra betydande och utvecklande processer i programmet.

Årets version av uppföljningsrapporten koncentreras på temat företagande och kommersialitet avseende såväl projekt som hela LAG-gruppens och Leaderområdets framtid. Redovisningen i denna bilaga bygger på en enkätundersökning¹ som förvaltningsmyndigheten genomförde våren 2005. Frågorna i enkäten som gick ut har besvarats av respektive LAG-grupp och kanslierna. Frågorna är uppdelade på frågor rörande utvecklingsplanens inriktning, andelen projekt som har kommersiell inriktning och vilka som har potential att bli kommersiellt gångbara. Vidare handlar frågorna om engagemanget bland företagarna i området samt inom vilka associationsformer och branscher de kommersiellt inriktade projekten bedrivs. Enkäten ställer också frågor om företagsstöd, ägande i bolag som blivit resultat av leaderprojekt och om finansiering. Avslutningsvis efterfrågas LAG-gruppens syn på framtiden efter 2006.

GER UTVECKLINGSPLANEN FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR FÖRETAGANDE OCH KOMMERSIALITET?

De flesta LAG-grupper menar att de, i varierande grad, har förutsättningar för att arbeta med en utveckling av företagande och kommersialitet inom sina respektive områden. Någon grupp lyfter fram att det tema man valt, ”öka värdet i lokala produkter”, ger en tydlig inriktning mot ett sådant arbete. Andra grupper lyfter att man visserligen har försökt att ge förutsättningar för att arbeta aktivt med att utveckla företagande i sina utvecklingsplaner men att reglerna kring statstöd t.ex. gör det svårt att förverkliga ambitionerna. Några grupper framhåller också att man delvis har en inriktning mot kommersiella aktiviteter och/företagande men att denna målsättning ändå får ses som en bland flera för arbetet med att utveckla området. Några LAG-grupper lyfter också fram att detta arbete får ses som mera långsiktigt. Man arbetar ofta mera förutsättningsskapande på bred front och har ambitionen att detta arbetssätt också skall främja företagande och kommersialitet.

FÖRETAGANDETS OCH KOMMERSIALITETENS GENOMSLAG I LEADER+ 2004

Andelen projekt som har en tydlig kommersiell inriktning skiftar starkt mellan de tolv LAG-grupperna. Gotland som anger den högsta andelen projekt med denna inriktning bedömer att 85% av de beviljade projekten har en sådan inriktning. Carpe Mare, å andra sidan, talar om att 7-8 projekt totalt har en tydlig kommersiell prägel. Nedre Dalälven anger att 78% av projekten har en inriktning mot företagande och kommersialitet. Man menar att, i stort sett, alla projekt åtminstone skall kunna visa på att de har goda förutsättningar att bidra till nya och bevarade försörjnings-möjligheter. För Kärnans del ligger andelen ”kommersiella projekt” på 61 % enligt deras egen bedömning. För de övriga grupperna, dvs. ungefär hälften, ligger andelen för de efterfrågade projekten mellan 15-30%. Man bör dock komma ihåg att de bedömningar som grupperna gör av sina ”egna” projekt kan variera ganska mycket och att det som ses som ett kommersiellt gångbart projekt i ett leaderområde inte nödvändigtvis måste betraktas på samma sätt av en annan LAG-grupp.

När det gäller frågan om LAG-gruppen anser att man har projekt inom sitt område, som är, eller har potential att bli, kommersiellt gångbara är grupperna överlag optimistiska. Nedre Dalälven vill dock problematisera frågan litet och menar att man har runt 100 projekt som, i

mindre eller större omfattning, har möjlighet att bidra till nya och/eller bevarade försörjningsmöjligheter. Inskränker man begreppet ”kommersialitet” till att avse mer direkt affärsinriktade projekt med potential att bli ett nytt företag med anställda medarbetare sjunker dock denna siffra till snarare 10 sådana projekt, enligt LAG-gruppen.

Då man frågar om engagemanget från företagarna i området ger LAG-grupperna ganska skiftande svar. Den LAG-grupp som verkar uppleva situationen mest positiv i detta avseende, Kärnan, talar om ett ”enormt stort gensvar”. Bland övriga grupper finns många som lyfter fram att det visserligen finns ett bra engagemang från företagarnas sida men att långsiktigheten i leaderarbetet, den ibland omfattande administrationen och svårigheterna att se direkta resultat i företagarens vardag gör att det blir svårare att engagera den privata sektorn. Några grupper säger dessutom att det kan vara lättare att engagera nyblivna företagare (Sjuhärad) eller att intresset skiftar från bransch till bransch (Nedre Dalälven) där t.ex. jord-, skogs- och turismsektorerna ses som lättare att engagera än andra.

I enkäten efterfrågades också om några projekt gått vidare i bolagsform och hur ser i så fall resultaten ut så här långt? Förvaltningsmyndigheten tolkar svaren på denna fråga som att den nog var för otydligt formulerad och därför givit svåranalyserade svar. Man kan dock konstatera att såväl aktiebolag som handelsbolag och ekonomiska föreningar bildats ur verksamhet som bedrivits i leaderprojekt. Flera av de kommersiellt utvecklingsbara idéer som kommit ur leaderprojekt tycks dock än så länge bedrivas inom ramen för enskilda firmor.

De branscher som de kommersiellt gångbara idéerna från Leader+ bedrivs inom är tämligen skiftande. Exempel ges av LAG-grupperna på att verksamhet finns inom många olika branscher som att utveckla ny teknik, bl.a. genom belysning via solceller. Man arbetar också med kultur, musik och media. Vidare arbetar man t.ex. inom turism, idrott samt i upplevelse- och fritidssektorn i övrigt. Även inom konsult- och tjänsteverksamheter finns exempel på kommersiellt utvecklingsbara leaderprojekt. Man arbetar också med att förädla och utveckla lokala produkter med inriktning mot skogs- och jordbruk, t.ex. med lokal mat i t.ex. gårdsbutiker och med djurfoder.

STÖD, FINANSIERING OCH ÄGANDE

Frågan om svårigheterna med att ge direkt företagsstöd inom Leader+ togs upp i enkäten och LAG-grupperna diskuterade en del kring denna. För flertalet grupper upplevs det som ett problem att man inte kan bevilja direkt företagsstöd och några grupper skulle hellre se att denna möjlighet fanns. Ett par grupper (Gotland och Kärnan) lyfter fram att ett nära samarbete med den regionala nivån, som hanterar dessa typer av stöd, dock ger förutsättningar för att få arbetet med projektansökningar att fungera bättre. En annan grupp (Sjuhärad) tycker dock att den extra prövning som görs av regionen är onödig. Frågan om att inte rubba konkurrensförhållanden tas upp av några grupper.

Nedre Dalälven diskuterar kring att det i dagens Leaderprogram torde vara svårt att hantera företagsstöd p.g.a. att LAG-grupperna endast verkar i vissa områden. Det blir då ett problem med konkurrensneutraliteten mellan företag i Leaderområden och företag utanför dessa. I en framtid hoppas man dock att man skulle kunna arbeta med olika former av stöd, typ mikrostöd, förutsatt att hela Sveriges landsbygd då täcks av Leaderområden. Carpe Mare säger att ”Problemet ligger inte i om man inom Leader kan ge direkt företagsstöd eller ej. Problemet ligger i att det idag inte finns ett effektivt verktyg i ett enkelt, snabbt och effektivt företagsstöd som bland annat kan användas inom Leader.”

Eftersom enkätfrågan om hur projekten hade utvecklats mot eventuell bolagsform blev otydlig för LAG-grupperna blev även följdfrågan om ägandet i de eventuella bolagen än mer svårtydd för LAG-grupperna. Vi avstår därför från att vidare kommentera denna.

I enkäten frågade vi också om hur finansieringen, generellt sett, ser ut i de bolag som startas ur leaderprojekt? Även då det gäller svaren på denna fråga varierar svaren beroende på hur LAG-gruppen uppfattat frågan angående om några projekt gått vidare i bolagsform. Förutom stöd genom Leader+ säger dock de sju grupper som svarar att insatser genom eget kapital, banklån och intäkter från verksamheten bidragit till finansieringen. I något exempel nämns också ”offentlig finansiering” men då närmast uttryckt som ett undantag från regeln, enligt vad förvaltningsmyndigheten erfar.

ÖVERLEVER LAG-GRUPPEN I FRAMTIDEN, DVS EFTER 2006?

Nästan alla LAG-grupper säger sig ha funderat på något slags liv även efter 2006. Att arbetssättet är bra och bör fortleva i någon form slår flera fast. Då vi i enkäten ställde frågan: ”- Efter Leader+, vad händer då?” fick vi olika slags svar där några grupper, oftast mycket kortfattat, beskrev hur man såg på de kommersiellt gångbara projektens framtid. Här talas bl.a. om hur framtiden ser ut för de företag som utvecklats ur Leaderprojekt.

Andra grupper lyfte fram hur man såg på hela Leadermetodens framtid och bland dessa kan följande citat ge en illustration över idéer om framtiden som finns inom Leader+ i Sverige idag:

E-bygd skriver bl.a. om sitt framtidsarbete att: ”LAG-gruppen beslutade att tillsätta en framtidsgrupp som skulle utveckla idéer om hur Leaderarbetet skulle kunna ske efter 2007, det vill säga den nya programperioden 2007-2013... För att skapa en bättre livskvalité på landsbygden i Blekinge har Framtidsgruppen pekat ut två områden som vi med hjälp av nya metoder och ny teknik skall fokusera på. Dessa är A: lokal mobilisering och B: entreprenörskap. Arbetet kommer att fokuseras kring sju olika insatsområden. Det handlar om att utveckla partnerskapets arbete ytterligare. Ta till vara på de lokala gruppernas arbete som redan gjorts. Utveckla transnationella näringslivsprojekt. Entreprenörskandan skall utvecklas genom att skapa en virtuell entreprenörsskola och ett virtuellt marknadslaboratorium. Nya arbetsformer kring den offentliga servicen och även infrastrukturen behöver utvecklas ytterligare.”

Smålandsgruppen berättar om att gruppens ”årsstämma 2005 gav styrelsen i uppdrag att bevaka utvecklingen av den nya landsbygdspolitiken för medlemskommunernas/föreningens räkning. Man betonar vikten av detta arbete och att det inte får bli lidande på grund av andra arbetsuppgifter inom administrationen. En kontinuerlig dialog mellan föreningen och styrelsen kommer att föras.”

Astrid Lindgrens hembygd redogör för följande ställningstagande inför framtiden: ”Föreningen Astrid Lindgren har som syfte att främja och bedriva landsbygdsutveckling. Vi ser Leaderprogrammet som ett av våra verktyg just nu och har inriktningen att fortsätta arbetet efter programperioden. Våra finansiärer (kommuner och regionala myndigheter) uttryckte inför denna period en vilja att medfinansiera verksamheten oavsett om vi fick möjligheten att driva Leaderprogrammet eller ej. Det är nu högaktuellt att aktualisera denna fråga nu för att förhoppningsvis få bekräftat att man resonerar på samma sätt inför perioden 2008 och framåt.”

Våg 21 diskuterar framtiden på detta sätt: ”Vår övertygelse är att Leadermetoden ska kunna fortsätta att verka eftersom den är ett mycket framgångsrikt instrument för lokal/regional utveckling. Alla parter engageras och i och med att partnerskapet är beslutande uppstår ingen känsla av ”gisslantagande” som lätt uppstår i lösare partnerskap där förutsättningarna för deltagande kan vara skiftande och där exempelvis ideell sektor ej kan

närvara när omständigheterna ex. möten på dagtid, arvoderingsgrunder etc. omöjliggör deltagande. Den lokala förankringen och underifrånperspektivet gör att demokratiprocesser uppstår och där människor känner både möjligheter och ansvar för sin lokala utveckling.”

Kustlandet ser framtiden för leadermetoden enligt följande: ”Leadermetoden är framtidsinriktad med starka kort som att gräsrotsnivån är med i beslutsfattandet och det gränsöverskridande arbetssättet över kommuner och län. Gemensamma frågor samordnas och samkörs från en ny plattform. Säkert är att Kustlandet har en roll att spela även efter programperioden.”

Nedre Dalälven har även de en positiv syn på framtiden för Leader: ”Oavsett vilka beslut som fattas på nationell nivå, har vi inom Nedre Dalälvsområdet ambitionen att i någon form fortsätta arbeta med Leadermetoden, med ett beslutande trepartnerskap i form av en LAG-grupp.”

SAMMANFATTNING MED KOMMENTARER

Man kan sammanfatta förvaltningsmyndighetens intryck av enkätsvaren från LAG-grupperna på följande sätt:

LAG-grupperna visar överlag på en positiv och engagerad grundsyn när det gäller frågor kring företagande och kommersialitet. Man redovisar, utifrån olika utgångspunkter, ett aktivt förhållningssätt gentemot frågor som rör nyföretagande, nya försörjningsmöjligheter och för strategisk utveckling av den lokala ekonomin på landsbygden. Även om en del grupper uppfattar att det kan vara svårt att arbeta med frågor av denna typ och att programmet för Leader+ inte alltid är helt avpassat för satsningar på företagande försöker man ändå hitta möjligheter att stödja en positiv utveckling. När det gäller frågan om att involvera företagare i leaderarbetet visar LAG-grupperna på en stor medvetenhet om de problem som kan finnas här och man vill arbeta för att hitta lösningar på dessa.

LAG-grupperna anser att de har möjligheter att arbeta med insatser för att utveckla företagande och kommersialitet. Några uttrycker att de har ett mycket tydligt fokus på dessa frågor medan andra betonar att utveckling av företagande skall ses som ett av flera mål för LAG-gruppens och Leaderområdets arbete. Man bör här komma ihåg att Leader+ inte främst är ett initiativ för att stödja företagande och kommersialitet utan har som sitt mål att, på olika sätt, främja en positiv lokal utveckling på landsbygden. Det är dock positivt att grupperna lyfter fram också denna aspekt av leaderarbetet och att man ser värdet av att utveckla den lokala ekonomin genom att mobilisera resurser som kan verka för ett utvecklat företagande på landsbygden. Förvaltningsmyndigheten avser att fortlöpande följa utvecklingen när det gäller hur man arbetar med dessa frågor inom Leader+.

Alla grupper anser att man beviljat projekt som arbetar med insatser inom området företagande och kommersialitet. Andelen, och antalet, sådana projekt skiftar dock starkt mellan de olika LAG-grupperna. Dessutom kan man anta att man ser litet olika på vad som bör räknas till projekt med denna inriktning. Skall man se projekt med företagandeinriktning enbart som sådana som syftar till att starta vinstdrivande företag med anställda medarbetare? Eller skall man även räkna in olika insatser som syftar till att människor på landsbygden får en möjlighet att skapa sin egen försörjning, helt eller delvis?

Grupperna är överlag positiva till om de projekt man beviljar stöd till är, eller har potential att bli, kommersiellt gångbara. Även här handlar det dock om vilken definition man gör av kommersialitet. Det tycks dock stå klart att många projekt anses kunna leda till att man utvecklar varor eller tjänster som bör vara intressanta på marknaden. Man bör dock i detta

sammanhang lyfta fram det faktum att det, efter 2004, återstår mellan tre och fyra år av projektarbete inom Leader+. Det finns alltså skäl att tro att även de projekt som har ett fokus mot företagande kommer att kunna visa på mer konkreta resultat längre fram och att det kan vara litet för tidigt att redan nu bedöma effekten av dessa satsningar.

När det gäller företagarnas engagemang för Leader+ och LAG-arbetet skiftar bilden mellan grupperna. Klart är dock att det finns problem med att engagera, åtminstone en del företagare, p.g.a. de förutsättningar som finns i själva Leaderarbetet och i reglerna för stöd. Många företagare tycks efterfråga mer av direkt påverkan från Leader+ på den verksamhet man arbetar inom. Frågan om hur man hanterar företagsstöd kan också vara en del av denna problematik. En del företagare har också synpunkter på att arbetssättet i Leader kan vara väl tungrott och att man behöver fina former för ett mindre administrativt belastat sätt att jobba. Frågan om företagarnas, och den privata sektorns, roll i Leader+ bör dock, enligt förvaltningsmyndighetens uppfattning, lyftas fram och diskuteras ytterligare. Det är av stor vikt att grundtanken i bl.a. trepartnerskapet, där den privata sektorn har en omistlig roll, får möjlighet att utvecklas vidare i LAG-arbetet. Nya idéer om hur den privata sektorn och lokala företagare kan engageras ytterligare i Leaderarbetet är därför av största intresse.

En observation utifrån enkätsvaren är att LAG-grupperna beskriver en stor variation när det gäller vilka branscher de projekt som skall främja företagande och kommersialitet verkar inom. En del av projekten utgår från mer ”traditionella landsbygdsbranscher” med koppling till jord och skog. Man tar alltså fasta på de naturliga förutsättningar man har. Detta får även anses vara fallet med de många projekt som fokuserar på fritids- och upplevelsesektorn men också de projekt som vill ta vara på och utveckla lokala kulturvärden som finns inom området. Andra projekt jobbar inom helt andra branscher där man fokuserar på ny teknik i olika former. Även här bör man betona att det handlar om att mobilisera de lokala resurser som finns. Det handlar då om att utveckla den teoretiska, och praktiska, kompetens inom t.ex. teknikutveckling som finns hos personer inom Leaderområdet.

Avslutningsvis kan man konstatera att det finns en hel del framtidstro hos LAG-grupperna angående framtiden för dem själva som viktiga aktörer för lokal utveckling och för Leadermetoden som sådan. Många exempel ges på hur man avser att, redan nu, börja förbereda sig för att kunna fortsätta ett aktivt, och strategiskt, arbete för att vidare utveckla sina landsbygdsområden.

ⁱ Frågorna i enkäten till LAG-grupperna var följande:

1. Anser ni att er lokala utvecklingsplan är inriktad mot kommersiell verksamhet och/eller företagande?
2. Hur många/hur stor andel av era projekt anser ni har tydlig kommersiell inriktning?
3. Finns projekt inom Ert område som Ni anser är (eller har potential att bli) kommersiellt gångbara?
4. Vad tycker ni om engagemanget bland företagarna inom området
5. Att ge direkt företagsstöd är svårt inom Leader+. Vad behövs för att göra regelverket enklare?
6. Är det några projekt som gått vidare i bolagsform och hur ser i så fall resultaten ut så här långt?
7. Hur ser ägandet ut i dessa bolag?
8. Hur ser finansieringen generellt ut i dessa bolag?
9. Inom vilka branscher/områden verkar företagen?
10. Efter Leader+, vad händer då?

Bilaga 5

Programöversikt (euro)

BESLUTADE medel

Avser tiden: 2000-07-01 -- 2004-12-31

Insatsområden	Budgeterade medel					Beslutade medel					Andel beslutade EG-medel
	totalt	Totalt offentligt	EG-medel		Privat	totalt	Totalt offentligt	EG-medel		Privat	
			EG-medel	Nat offentliga				EG-medel	Nat offentliga		
Insatsområde 1	133 650 000	89 100 000	35 640 000	53 460 000	44 550 000	78 411 650	59 607 750	23 564 565	36 043 185	18 803 900	66,12
Åtgärd 1.1	9 001 046	5 250 610	2 100 244	3 150 366	3 750 436	3 599 832	2 852 372	1 119 621	1 732 752	747 459	53,31
Åtgärd 1.2	34 614 335	20 191 695	8 076 678	12 115 017	14 422 640	23 347 943	16 403 960	6 457 928	9 946 032	6 943 983	79,96
Åtgärd 1.3	27 607 141	16 104 166	6 441 666	9 662 499	11 502 976	16 310 663	11 214 341	4 478 538	6 735 803	5 096 322	69,52
Åtgärd 1.4	35 697 478	20 823 529	8 329 411	12 494 117	14 873 949	20 032 005	14 015 869	5 459 986	8 555 883	6 016 136	65,55
Åtgärd 1.5	20 047 500	20 047 500	8 019 000	12 028 500		10 856 055	10 856 055	4 342 429	6 513 626		21,66
Åtgärd 1.6	6 682 500	6 682 500	2 673 000	4 009 500		4 265 153	4 265 153	1 706 063	2 559 090		63,83
Insatsområde 2	9 426 375	7 087 500	2 835 000	4 252 500	2 338 875	2 056 175	1 452 584	604 032	848 551	603 591	21,31
Åtgärd 1.1	793 558	596 660	238 664	357 996	196 898	128 118	85 412	33 882	51 529	42 706	14,20
Åtgärd 1.2	3 051 699	2 294 511	917 804	1 376 706	757 189	505 373	341 609	136 482	205 127	163 765	14,87
Åtgärd 1.3	2 433 925	1 830 019	732 008	1 098 011	603 906	667 588	375 800	150 320	225 480	291 788	20,54
Åtgärd 1.4	3 147 192	2 366 310	946 524	1 419 786	780 882	354 118	354 118	141 647	212 471	0	14,96
Transn 1.1						42 706	42 706	16 941	25 765	0	
Transn 1.2						341 609	259 726	103 729	155 998	81 882	
Transn 1.3						614 635	322 847	129 139	193 708	291 788	
Transn 1.4						250 000	250 000	100 000	150 000	0	
Interreg 1.1						85 412	42 706	16 941	25 765	42 706	
Interreg 1.2						163 765	81 882	32 753	49 129	81 882	
Interreg 1.3						52 953	52 953	21 181	31 772	0	
Interreg 1.4						104 118	104 118	41 647	62 471	0	
Insatsområde 3	1 620 000	1 620 000	810 000	810 000		1 620 000	1 620 000	810 000	810 000		100,00
Insatsområde 4	2 430 000	2 430 000	1 215 000	1 215 000		2 430 000	2 430 000	1 215 000	1 215 000		100,00
Totalt	147 126 375	100 237 500	40 500 000	59 737 500	46 888 875	84 517 825	65 110 334	26 193 597	38 916 736	19 407 492	64,68

Bilaga 5

Programöversikt (euro)

UTBETALDA medel

Avser tiden: 2000-07-01 -- 2004-12-31

Insatsområden	Budgeterade medel					Utbetalda medel					Andel utbetalda EG-medel
	totalt	Totalt offentligt			Privat	totalt	Totalt offentligt			Privat	
		EG-medel	Nat offentliga				EG-medel	Nat offentliga			
Insatsområde 1	133 650 000	89 100 000	35 640 000	53 460 000	44 550 000	30 443 132	28 998 471	11 604 422	17 394 049	1 444 662	32,56
Åtgärd 1.1	9 001 046	5 250 610	2 100 244	3 150 366	3 750 436	2 516 841	1 686 283	679 547	1 006 736	830 558	32,36
Åtgärd 1.2	34 614 335	20 191 695	8 076 678	12 115 017	14 422 640	7 528 602	7 095 931	2 838 373	4 257 559	432 670	35,14
Åtgärd 1.3	27 607 141	16 104 166	6 441 666	9 662 499	11 502 976	4 251 770	4 251 770	1 700 708	2 551 062	0	26,40
Åtgärd 1.4	35 697 478	20 823 529	8 329 411	12 494 117	14 873 949	7 187 898	7 006 464	2 802 586	4 203 878	181 434	33,65
Åtgärd 1.5	20 047 500	20 047 500	8 019 000	12 028 500	0	6 565 075	6 565 075	2 626 030	3 939 045	0	32,75
Åtgärd 1.6	6 682 500	6 682 500	2 673 000	4 009 500	0	2 392 947	2 392 947	957 179	1 435 768	0	35,81
Insatsområde 2	9 426 375	7 087 500	2 835 000	4 252 500	2 338 875	109 186	109 186	109 186	0	0	3,85
Åtgärd 1.1	793 558	596 660	238 664	357 996	196 898	18 347	18 347	18 347	0	0	7,69
Åtgärd 1.2	3 051 699	2 294 511	917 804	1 376 706	757 189	28 692	28 692	28 692	0	0	3,13
Åtgärd 1.3	2 433 925	1 830 019	732 008	1 098 011	603 906	21 750	21 750	21 750	0	0	2,97
Åtgärd 1.4	3 147 192	2 366 310	946 524	1 419 786	780 882	40 398	40 398	40 398	0	0	4,27
Transn 1.1						16 588	16 588	16 588	0	0	
Transn 1.2						28 692	28 692	28 692	0	0	
Transn 1.3						21 750	21 750	21 750	0	0	
Transn 1.4						40 398	40 398	40 398	0	0	
Interreg 1.1						1 758	1 758	1 758	0	0	
Interreg 1.2						0	0	0	0	0	
Interreg 1.3						0	0	0	0	0	
Interreg 1.4						0	0	0	0	0	
Insatsområde 3	1 620 000	1 620 000	810 000	810 000		364 839	364 839	364 839	0		45,04
Insatsområde 4	2 430 000	2 430 000	1 215 000	1 215 000		1 873 949	1 873 949	658 949	1 215 000		54,23
Totalt	147 126 375	100 237 500	40 500 000	59 737 500	46 888 875	32 791 106	31 346 444	12 737 396	18 609 049	1 444 662	31,45

GLS
BYGDS
VERKET

SAMUEL PERMANS GATA 2, 831 30 ÖSTERSUND
TEL 063-57 67 00, FAX 063-57 67 99. www.glesbygdsverket.se

